

Ворошиловград
Сергій Вікторович Жадан

За версією конкурсу «Книга року Бі-бі-сі» роман «Ворошиловград» став кращою книгою десятиліття!

Пил доріг, іржаві бензоколонки, втомлені автобуси, старі «хрущовки»... Місто, що залишилось десь поза часом. Дивні люди, які займаються дивними справами. Абсурд – та водночас «справжність» існування... Герман повертається до містечка свого дитинства у степах Донбасу, щоб знайти зниклого брата і врятувати його бізнес. Проте реальність виявляється хиткою, майбутнє – невизначеним, а минуле викликає надто гостру ностальгію... Лірична і жорстка, соціальна і метафізична, меланхолійна і реалістична історія, сповнена безмежних просторів, спогадів, сновидь, мрій, джазу та духу справжньої дружби.

Обережно! Ненормативна лексика!

Сергій Жадан

Ворошиловград

© Жадан С., 2015

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2015

Частина 1

1

Телефони існують, аби повідомляти ними різні неприємності. Телефонні голоси звучать холодно й офіційно, офіційним голосом простіше переказувати погані новини. Я знаю, про що говорю. Все життя я боровся з телефонними апаратами, хоча й без особливого успіху. Телефоністи всього світу й далі відслідковують розмови, виписуючи собі на картки найбільш важливі слова та вирази, а в готельних номерах лежать збірники псалмів і телефонні довідники – все, що необхідно, аби не втратити віру.

Я спав в одязі. В джинсах і розтягнутій футболці. Прокинувшись, ходив кімнатою, перевертав порожні пляшки з-під лимонаду, склянки, банки й попільниці, залиті соусом тарілки, взуття, злісно давив босими ногами яблука, фісташки й жирні фініки, схожі на тарганів. Коли винаймаєш помешкання і живеш серед чужих меблів, вчишся ставитись до речей обережно. Я тримав удома різний мотлох, мов перекупник, ховав під канапою грамофонні платівки й хокейні ключки, кимось залишений жіночий одяг і десь віднайдені великі залізні дорожні знаки. Я не міг нічого викинути, оскільки не знав, що з цього всього належить мені, а що є чужою власністю. Але з першого дня, від тієї миті, як я сюди потрапив, телефонний апарат лежав просто на підлозі серед кімнати, викликаючи ненависть своїм голосом і своїм мовчанням. Лягаючи спати, я накривав його великою картонною коробкою. Зранку виносив коробку на балкон. Диявольський апарат лежав посеред кімнати і нав'язливим тріскотом повідомляв, що я комусь потрібен.

Ось і тепер хтось телефонував. Четвер, п'ята ранку. Я виліз з-під ковдри, скинув картонну коробку, взяв телефон, вийшов на балкон. На подвір'ї було тихо і порожньо.

Через бокові двері банку вийшов охоронець, влаштувавши собі ранковий перекур. Коли тобі телефонують о п'ятій ранку, нічого доброго з цього не вийде. Стримуючи роздратування, підняв слухавку. Так усе й почалось.

– Дружище. – Я відразу впізнав Кочу. Він мав прокурений голос, так ніби замість легень йому вмонтовано було старі пропалені динаміки. – Гера, друг, не спиш? – Динаміки хрипіли й випльовували приголосні. П'ята ранку, четвер. – Алло, Гера!

– Алло, – сказав я.

– Друг, – додав низьких частот Коча, – Гера.

– Коча, п'ята ранку, що ти хочеш?

– Гер, послухай, – Коча перейшов на довірливий свист, – я не став би тебе будити. Тут така шняга. Я ніч не спав, поняв? Учора брат твій телефонував.

– Ну?

– Коротше, він поїхав, Германе, – тривожно зависло по той бік Кочине дихання.

– Далеко? – складно було звикнути до цих його голосових перепадів.

– Далеко, Германе, – увімкнувся Коча. Коли він починав нове речення, голос його фонив. – Чи то в Берлін, чи то в Амстердам, я так і не зрозумів.

– Може, через Берлін в Амстердам?

– Може, й так, Гер, може, й так, – захрипів Коча.

– А коли повернеться? – Я встиг розслабитись. Подумав, що це просто робочий момент, що він просто повідомляє сімейні новини.

– По ходу, Гера, ніколи, – слухавка знову зафонила.

– Коли?

- Ніколи, Гер, ніколи. Він назавжди поїхав. Учора дзвонив, просив тобі сказати.

- Як назавжди? - не зрозумів я. - У вас там усе нормально?

- Да, нормально, друг, - Коча зірвався на високі ноти, - все нормально. От тільки брат твій кинув тут усе на мене, ти поняв?! А я, Гер, уже старий, сам я не потягну.

- Як кинув? - я не міг зрозуміти. - Що він сказав?

- Сказав, що в Амстердамі, просив зателефонувати тобі. Сказав, що не повернеться.

- А заправка?

- А заправка, Гер, по ходу на мені. Тільки я, - Коча знову додав до свого хрипіння довірливості, - не потягну. Проблеми у мене зі сном. Бачиш, п'ята ранку, а я не сплю.

- А давно він поїхав? - перебив я.

- Та вже тиждень, - повідомив Коча. - Я думав, ти знаєш. А тут така от шняга виходить.

- А що він мені нічого не сказав?

- Я не знаю, Гер, не знаю, друже. Він нікому нічого не сказав, просто взяв і увалив. Може, хотів, щоби ніхто не знав.

- Про що не знав?

- Про те, що він увалює, - пояснив Коча.

- А кому яке діло до нього?

- Ну, не знаю, Гер, - закрутив голосом Коча, - не знаю.

- Коча, що там у вас сталося?

- Гер, ти ж мене знаєш, - зашипів Коча, - я в його бізнес не ліз. Він мені не пояснював. Просто взяв і увалив. А я, друже, сам не потягну. Ти би приїхав сюди, на місці розібрався, а?

- У чому розібрався?

- Ну, я не знаю, може, він тобі щось говорив.

- Коча, я не бачив його півроку.

- Ну, я не знаю, - зовсім розгубився Коча. - Гер, друже, ти приїдь, бо я сам ну ніяк, ти правильно мене зрозумій.

- Коча, що ти крутиш? - запитав я нарешті. - Скажи нормально, що там у вас сталося.

- Та все нормально, Гер, - Коча закашлявся, - все нормальок. Коротше, я тобі сказав, а ти вже дивись. А я пішов, у мене клієнти. Давай, друже, давай. - Коча кинув слухавку.

Клієнти у нього, подумав я. О п'ятій ранку.

* * *

Ми винаймали дві кімнати в старій виселеній комуналці, в самому центрі, в тихому дворі, засадженому липами. Льолік займав прохідну кімнату, ближче до коридора, я жив у дальній, з якої був вихід на балкон. Решта кімнат комуналки були наглухо зачинені. Що ховалося за дверима – ніхто не знав. Кімнати нам здавав старий запеклий пенсіонер, колишній інкасатор Федір Михайлович. Я його називав Достоевським. У дев'яностих вони з дружиною вирішили виїхати в еміграцію, і Федір Михайлович виправив собі паспорт. Але, отримавши на руки нові документи, раптом передумав кудись їхати, вирішивши, що саме тепер час починати нове життя. Так що до еміграції дружина поїхала сама, а він залишився в Харкові нібито стерегти квартиру.

Відчувши свободу, Федір Михайлович здав кімнати нам, а сам переховувався десь на конспіративних квартирах. Кухня, коридори і навіть ванна цього напівзруйнованого помешкання були забиті довоєнними меблями, пошарпаними книгами та стосами журналу «Огонёк». На столах, стільцях і просто на підлозі було звалено посуд та кольорове дрантя, до якого Федір Михайлович ставився ніжно і викидати яке не дозволяв. Ми не викидали, тож до чужого мотлоху додався ще й наш. Шафки, полиці й шухляди столу на кухні були заставлені темними пляшками та слоїками, в яких спалахували олія та мед, оцет і червоне вино, що в ньому ми гасили недопалки. Столом перекочувались волоські горіхи й мідні монети, пивні кришечки й гудзики від армійських шинель, з люстри звисали старі краватки Федора Михайловича.

Ми з розумінням ставились до нашого господаря та його піратських скарбів, до порцелянових фігурок Леніна, важких виделок із фальшивого срібла, запилених штор, крізь які пробивалось, розганяючи кімнатою пил та протяги, жовте, ніби вершкове масло, сонце. Вечорами, сидячи на кухні, ми читали написи на стінах, зроблені Федором Михайловичем, якісь номери телефонів, адреси, схеми автобусних маршрутів, намальовані хімічним олівцем просто на шпалерах, розглядали вирізки з календарів та фотопортрети невідомих родичів, пришпилені ним до стіни кнопками. Родичі виглядали строго й урочисто, на відміну від самого Федора Михайловича, котрий час від часу теж забідав до свого теплого гнізда, в рипучих босоніжках і піжонському кепарі, збирав за нами порожні пляшки і, отримавши бабки за черговий місяць, зникав на подвір'ї між лип. Був травень, трималась тепла погода, подвір'я заростало травюю. Іноді, вночі, з вулиці заходили насторожені пари й кохались на лавці, застеленій старими килимками. Іноді, під ранок, до лавки приходили охоронці з банку, сиділи й забивали довгі, як травневі світанки, косяки. Вдень забігали вуличні пси, обнюхували всі ці сліди любові й заклопотано вибігали назад – на центральні вулиці міста. Сонце підіймалось якраз над нашим будинком.

* * *

Коли я вийшов на кухню, Льолік уже терся коло холодильника у своєму костюмі – темному піджаку, сірій краватці та безрозмірних штанях, що висіли на ньому, як прапор у тиху погоду. Я відчинив холодильник, дбайливо оглянув порожні полиці.

– Привіт. – Я упав на стілець, Льолік незадоволено сів напроти, не випускаючи з рук пакет із молоком. – Тут така справа: давай до брата мого з'їздимо.

– Для чого? – не зрозумів він.

- Просто так. Подивитись хочу.
- А що з твоїм братом, проблеми якісь?
- Та ні, все з ним нормально. Він в Амстердамі.
- Так ти в Амстердам хочеш до нього з'їздити?
- Не в Амстердам. Додому до нього. Давай на вихідних?
- Не знаю, - завагався Льолік, - я на вихідних збирався машину на станцію відігнати.
- Так мій брат і працює на станції. Поїхали.
- Ну, не знаю, - невпевнено відповів Льолік. - Краще поговори з ним по телефону. - І, допивши все, що в нього було, додав: - Збирайся, ми вже запізнюємось.

* * *

Удень я кілька разів телефонував братові. Слухав довгі гудки. Ніхто не відповідав. По обіді зателефонував Кочі. Так само без результату. Дивно, подумав, брат може просто не брати слухавку, в нього роумінг. Але Коча має бути на робочому місці. Набрал ще раз, знову без результату. Ввечері зателефонував батькам. Слухавку взяла мама.

- Привіт, - сказав я, - брат не дзвонив?
- Ні, - відповіла вона, - а що?
- Та так, просто, - відповів я і заговорив про щось інше.

* * *

Наступного ранку в офісі знову підійшов до Льоліка.

- Льолік, - сказав, - ну як, ідемо?
- Та ну, - занів той, - ну ти що, машина стара, ще зламається дорогою.
- Льолік, - почав тиснути я, - брат зробить твоїй машині капітальний ремонт. Давай виручай. Не їхати ж мені електричками.
- Ну, не знаю. А робота?
- Завтра вихідний, не вийобуйся.
- Не знаю, - знову сказав Льолік, - потрібно поговорити з Борею. Якщо він нічим не підпряже...
- Пішли поговоримо, - сказав я і потягнув його в сусідній кабінет.

Боря і Льоша - Болік і Льолік - були двоюрідними братами. Я знав їх з університету: ми разом закінчували історичне відділення. Між собою вони були не схожі - Боря виглядав мажористо, був худий і підстрижений, носив контактні лінзи й навіть, здається, робив манікюр. Льоша, натомість, був міцно збитий і дещо пригальмований. Носив недорогий офісний одяг, стригся рідко, грошей на контактні лінзи йому було шкода, тому носив окуляри в

металевій оправі. Боря виглядав більш доглянуто, Льоша – більш надійно. Боря був старший на півроку і відчував відповідальність за брата, певний братній комплекс. Був він із порядної родини, його тато працював у комсомолі, потім робив кар'єру в якійсь партії, був головою районної адміністрації, ходив в опозицію. Останні роки обіймав посаду при губернаторі. Льоша, натомість, був із простої сім'ї – його мама працювала вчителькою, а тато шабашив десь у Росії, ще з вісімдесятих. Жили вони під Харковом, у невеликому містечку, так що Льолік був бідним родичем, і всі його за це любили, як йому здавалось. Після університету Боря відразу ж вписався в батьківський бізнес, а ми з Льоліком намагалися самостійно стати на ноги. Працювали в рекламній агенції, у газеті безкоштовних оголошень, у прес-секретаріаті Конгресу націоналістів і навіть у власній букмекерській конторі, котра накрилась на другий місяць свого існування. Кілька років тому Боря, переживаючи за наше животіння і пам'ятаючи про безтурботну студентську юність, запросив нас працювати з ним в адміністрації. Його тато зареєстрував під нього кілька молодіжних організацій, через які переводились різні гранти й відмивались невеликі, проте регулярні суми грошей. Так що ми працювали разом. Робота в нас була дивна й непередбачувана. Ми редагували чиїсь промови, вели семінари для молодих лідерів, проводили тренінги для спостерігачів на виборах, складали політичні програми для нових партій, рубали дрова на дачі Болікового тата, ходили на телевізійні ток-шоу захищати демократичний вибір і відмивали, відмивали, відмивали бабло, котре проходило через наші рахунки. На моїй візитівці було написано «незалежний експерт». За рік такої роботи я купив собі наворочений комп'ютер, а Льолік – побитий «фольксваген». Квартиру ми винаймали з Льоліком разом. Боря часто приходив до нас у гості, сідав у моїй кімнаті на підлогу, брав до рук телефон і дзвонив проституткам. Нормальний корпоративний дух, одним словом.

Льолік брата не любив. Та й мене, здається, теж. Але ми з ним уже кілька років жили в сусідніх кімнатах, тож стосунки наші були рівними і навіть довірливими. Я постійно позичав у нього одяг, він у мене – гроші. Різниця була в тому, що одяг я завжди повертав. Останні місяці вони з братом щось мутили, якийсь новий родинний бізнес, у який я не ліз, оскільки гроші були партійні і чим це мало закінчитись – ніхто не знав. Я тримав подалі від них заощадження, пачку баксів, зберігаючи її на книжковій полиці поміж сторінками Гегеля. Загалом, я їм довіряв, хоча й розумів, що час шукати собі нормальну роботу.

* * *

Боря сидів у себе і працював з документами. На столі перед ним лежали папки з результатами якихось соціологічних опитувань. Побачивши нас, відкрив на моніторі сайт обладміністрації.

– Ага, ви, – сказав бадьоро, як і належить керівнику. – Ну, що? – запитав. – Як справи?

– Боря, – почав я, – ми до брата мого хочемо з'їздити. Ти його знаєш?

– Знаю, – відповів Болік і почав уважно оглядати свої нігті.

– У нас завтра нічого немає?

Болік подумав, знову подивився на нігті, рвучко прибрав руки за спину.

– Завтра вихідний, – відповів.

– Значить, поїхали, – сказав я Льоші й повернувся до дверей.

- Почекайте, - раптом зупинив мене Болік. - Я теж з вами поїду.

- Думаеш? - недовіжливо перепитав я.

Везти його з собою не хотілось. Льолік теж, наскільки можна було помітити, напружився.

- Так, - підтвердив Болік, - поїдемо разом. Ви ж не проти?

Льолік незадоволено мовчав.

- Боря, - запитав я його, - а тобі для чого їхати?

- Просто так, - відповів Болік. - Я не буду заважати.

Льоліка, схоже, напружувала необхідність їхати кудись із братом, який його щільно контролював і не хотів відпускати від себе ні на мить.

- Але ми рано виїжджаємо, - спробував відбитись я, - десь о п'ятій.

- О п'ятій? - перепитав Льолік.

- О п'ятій! - вигукнув Болік.

- О п'ятій, - повторив я і пішов до дверей.

Зрештою, подумав, хай самі між собою розбираються.

* * *

Удень я знову телефонував Кочі. Ніхто не відповідав. Може, він помер, подумав я. Причому подумав із надією.

* * *

Ввечері ми сиділи з Льоліком у себе вдома, на кухні.

- Слухай, - раптом почав він, - може, не поїдемо? Може, зателефонуеш ім ще раз?

- Льоша, - відповів я твердо, - ми ідемо всього на день. У неділю будемо вдома. Не парся.

- Ти сам не парся, - сказав на це Льолік.

- Добре, - погодився я.

Хоча що доброго? Мені тридцять три роки. Я давно і щасливо жив сам, з батьками бачився рідко, з братом підтримував нормальні стосунки. Мав нікому не потрібну освіту. Працював незрозуміло ким. Грошей мені вистачало саме на те, до чого я звик. Новим звичкам з'являлись було пізно. Мене все влаштовувало. Тим, що мене не влаштовувало, я не користувався. Тиждень тому зник мій брат. Зник і навіть не попередив. По-моєму, життя вдалось.

* * *

Парковка була порожня, і виглядали ми на ній підозріло. Боря запізнався. Я пропонував їхати, але Льолік опирався, ходив до супермаркету по каву з автомата, встиг познайомитись із охоронцями, які тут і жили – під великим освітленим супермаркетом. У ранковому повітрі жовто підсвічувались вітрини. Супермаркет був схожий на лайнер, що сів на мілину. Час від часу парковкою перебігали псячі зграї, недовіжливо пригнувшись до мокрого асфальту і задираючи голови до ранкового сонця. Льолік розлігся на водійському кріслі, палив одну за одну сигарети і нервово хапався за мобло, видзвонюючи брата. Вони останнім часом узагалі часто зідзвонювались, нервово щось виговорюючи й постійно сварячись. Ніби не довіряли один одному. Льолік ще раз бігав до автомата з кавою, повернувшись, вилив її собі на костюм, старанно витирав плями вологими серветками і проклинав брата за непунктуальність. З Льоліком завжди так – улітку він пітнів, узимку мерз, за кермом йому було незручно і в костюмі він почувався невпевнено. Брат його напружував і втягував у сумнівну ситуацію. Я радив йому не вкладатись, проте Льолік не слухався, можливість легко заробити вганяла його в якийсь ступор. Мені лишалось поблажливо спостерігати за цими його спробами фінансових махінацій, тішачись, що не дозволив їм і себе втягнути в підозрілу затію. Я теж сходив по каву, поговорив з охоронцями, погодував псів чипсами. Потрібно було їхати. Але без брата Льолік їхати не міг.

* * *

Він вибіг із-за рогу, розпачливо озираючись і відганяючи від себе псів. Льолік засигналив, Боря помітив нас і побіг до машини. Пси бігли слідом, підібгавши рвані хвости. Відчинив задні дверцята, застрибнув досередини. Був у костюмі й зеленій, доволі пом'ятій сорочці.

– Боря, – сказав Льолік, – що за хуй?

– Блядь, Льоша, – відповів на це Болік, – нічого мені не кажи.

Привітавшись і зі мною теж, Болік дістав із кишені піджака кілька дисків.

– Що це? – запитав я.

– Я музики нам записав, – пояснив Болік. – Щоб дорогою слухати.

– Та в мене свій плеєр є, – відповів я.

– Нічого, ми з Льошею послухаємо.

Льоша у відповідь скривився.

– Льолік, – засміявся я. – За тебе що, брат вирішує, яку музику слухати?

– Нічого він не вирішує, – ображено мовив Льолік.

– Що хоч за музика? – поцікавився я.

– Паркер.

– І все?

– Так. Десять дисків Паркера. Більш нічого цікавого я не знайшов, – пояснив Болік.

– Мудак, – сказав на це Льолік, і ми поїхали.

* * *

Від музики «фольксваген» здригався, мов консервна бляшанка, по якій били дерев'яною палицею. Боря, сидючи позаду, послабив вузол краватки й напружено розглядав спальні райони. Минувши тракторний і проїхавши базарчик, ми врешті вирвалися за кільцеву. Виїхавши за місто, рушили в південно-східному напрямку. На КПП стояли даїшники. Один з них ліниво подивився в наш бік і, не побачивши нічого цікавого, відвернувся до своїх. Я спробував поглянути на нас його очима. Чорний «фольксваген», перекуплений у партнерів, костюми зі стоку, черевики з минулорічної колекції, годинники з розпродажу, запальнички, подаровані колегами на свята, сонцезахисні окуляри, придбані в супермаркетах: надійні недорогі речі, не надто вживані, не надто яскраві, нічого зайвого, нічого особливого. Навіть штрафувати не хочеться.

* * *

Зелені пагорби тяглись по обидва боки траси, травень був теплий і вітряний, птахи перелітали з одного поля на інше, пірнаючи галасливими зграями в повітряні потоки. Попереду, на обрії, сяяли білі багатоповерхівки, над якими палало червоне сонце, схоже на гарячий баскетбольний м'яч.

– Заправитись потрібно, – сказав Льолік.

– Скоро буде заправка, – відповів я.

– І випити чого-небудь, – подав голос Болік.

– Антифризу, – запропонував йому брат.

На заправці ми з Борею пішли до магазину взяти кави.

Доки Льолік заправлявся, вийшли на вулицю, де стояли кілька пластикових столиків. За металевою сіткою починалось кукурудзяне поле. Травнева зелень, липка й барвиста, западала в очі, роз'їдаючи сітківку. На стоянці тіснились кілька фур, водії, очевидно, відсипались. Боря підійшов до крайнього столика, взяв пластиковий стілець, протер його серветкою, обережно сів. Я теж сів. Незабаром підійшов Льолік.

– Нормально, – сказав, – можемо їхати. Скільки нам ще?

– Кілометрів двісті, – відповів я. – За пару годин доїдемо.

– Що слухаєш? – запитав Льолік, показуючи на плеер, який я поклав на стіл.

– Усе підряд, – відповів я йому. – Чому собі такий не купиш?

– У мене в машині програвач.

– Ось і слухаєш, що тобі брат запише.

– Я йому нормальну музику пишу, – образився Болік.

– Я радіо слухаю, – від себе додав Льоша.

– Я би на твоєму місці не довіряв його музичним смакам, – кинув я Льоліку. – Потрібно слухати музику, яку любиш.

- Та ладно, Германе, - не погодився Болік. - Треба довіряти один одному. Правда, Льоша?

- Угу, - невпевнено мовив Льолік.

- Добре, - сказав я, - мені все одно. Слухайте, що хочете.

- Ти, Германе, занадто недовірливий, - додав Болік. - Не довіряєш партнерам. Так не можна. Але все одно - на нас ти завжди можеш покластися. Куди ми хоч ідемо?

- Додому, - відповів я. - Довірся мені.

Краще дістатись туди раніше, подумав. Тим більш ніхто не знає, наскільки ми там застрягнемо.

* * *

Боря підсовував мені диски Паркера. Я слухняно ставив їх один за одним. Паркер рвав повітря своїм альтом. Його саксофон вибухав, ніби хімічна зброя, винищуючи ворожі війська. Паркер дихав крізь мундштук, видмухував золоте полум'я праведного гніву, його чорні пальці залізали до роз'ятрених ран повітря, витягуючи звідти мідні монети й сушені плоди. Прослухані диски я кидав до свого пошарпаного шкіряного рюкзака. За годину ми в'їхали до найближчого містечка. Минули центр, вискочили на міст і втрапили до автотранспортної пригоди.

Посеред мосту стояла вантажівка, намертво перекриваючи рух в обох напрямках. Машини в'їжджали на міст і потрапляли до вміло влаштованої пастки - вперед проїхати було неможливо, назад теж, водії сигналили, ті, хто був ближче, виходили з машин і йшли дивитись, що там сталось. Був це старий птаховоз, обліплений пір'ям та листям і доверху завантажений клітками з курми. Їх були сотні - цих кліток, у яких товклись, б'ючи крилами та дзьобами, великі неповороткі птахи. Схоже, водій в'їхав у залізну огорожу, що відділяла хідник, птаховоз розвернуло і забарикадувало ним проїзд. Верхні клітки розсипались асфальтом, і тепер здивовані кури тусували довкола птаховоза, застрибували на капоти машин, стояли на поручнях мосту і висиджували яйця під колесами фур. Водій птаховоза з місця пригоди відразу втік. До того ж із ключами. Довкола вантажівки крутились два сержанти, не знаючи, що їм робити. Вони з ненавистю розганяли курей, допитуючись у свідків хоча б щось про водія. Свідчення були суперечливими. Хтось стверджував, ніби він зістрибнув з моста у воду, хтось бачив, ніби підсів до когось у фуру, а хтось пошепки переконував, що вантажівка рухалась узагалі без водія. Сержанти в розпачі розводили руками й намагалися зв'язатися по рації зі штабом.

- Ну, це надовго, - сказав Льоша, переговоривши з сержантами і повернувшись до машини. - Вони хочуть десь тягач знайти. Тільки сьогодні вихідний, хуя вони знайдуть.

За нами вже утворилась черга, машин ставало все більше.

- Може, об'їдемо? - запропонував я.

- Як? - незадоволено відповів Льоша. - Тепер не виїдеш. Треба було вдома сидіти.

Раптом на капот до нас застрибнула важка відгодована курка. Насторожено зробила кілька кроків, завмерла.

- Вісник смерті, - сказав про птаха Болік. - Цікаво, тут десь є магазини з холодильниками?

- Хочеш купити холодильник? - запитав його брат.

- Хочу холодної води, - пояснив Болік.

Льоша засигналив, птах перелякано залопотів крилами й, перелетівши через поручні, шугнув у безвість. Можливо, так і потрібно вчити їх літати.

- Ладно, - не витримає я, - ви повертайтеся, а я піду.

- Куди ти підеш? - не зрозумів Льолік. - Сиди. Зараз тягач відтягне цю штуку, розвернемось і поїдемо додому.

- Їдьте самі. Я пройду пішки, а там чимось доїду.

- Чекай, - занепокоївся Льолік, - нічим ти не доїдеш.

- Доїду, - сказав я. - Завтра повернусь. Обережно на трасі.

Сержанти нервували. Один із них підхопив курку і, тримаючи її за лапу, піддав правою з носака. Курка злетіла в повітря, мов футбольний м'яч, перелетіла через кілька автівок і зникла під колесами. Його напарник теж розгнівано схопив домашнього птаха, підкинув угору й, прийнявши на праву робочу, засадив ним у травневе небо. Я перескочив через огорожу, обійшов птаховоз, прослизнув поміж водіями, перейшов міст і пішов ранковою трасою.

* * *

Потім довго стояв під теплим небом, біля порожньої траси, схожої на нічне метро - так само безнадійно було навколо, так само довгими видавались хвилини, проведені тут. За перехрестям, на виїзді з міста, була автобусна зупинка, старанно понівечена невідомими подорожніми. Стіни її було обмальовано чорними та червоними візерунками, земляна підлога густо й дбайливо всіяна товченим склом, а з-під цегляної кладки росла темна трава, в якій ховались ящірки та павуки. Я не наважився зайти всередину, став у тінь, що падала від стіни, і чекав. Чекати довелось довго. Випадкові фури сунули на північ, лишаючи по собі пил та безнадію, а в зворотному напрямку ніхто взагалі не їхав. Тінь поступово утікала мені з-під ніг. Я вже думав повертатись, прикидав, скільки це забере часу і де тепер можуть бути мої друзі, як раптом, звідкись ізбоку, з прибережних очеретів та заплав, відчайдушно трублячи вихлопною трубою, на трасу вивалився кривавого кольору «ікарус». Перехняблено став на всі колеса, наче пес, що обтрушується після купання, важко перевів подих, перемкнув швидкість і поповзом рушив на мене. Я завмер від несподіванки, настільки це було неочікувано: стояв і дивився на цей громіздкий транспортний засіб, овіяний пилом, обмашений кров'ю та мазутом. Автобус повільно підкотився до зупинки і, заскрипівши усіма своїми частинами, зупинився. Відчинились двері. З автобусного нутра повіяло смертю й нікотинном. Водій, голий до пояса і мокрий від задухи, витер піт із чола й крикнув:

- Ну шо, синок, ідеш?

- Їду, - відповів я і ступив до салону.

Вільних місць усередині не було. Автобус був заселений сон-ною малорухливою публікою. Були тут жінки в бюстгальтерах та спортивних

штаннях, з яскравим макіяжем і довгими накладними нігтями, були чоловіки з барсетками та наколками, теж у спортивних штаннях і китайських кросівках, були діти в бейсболках та спортивних костюмах, з битками та кастетами в руках. І всі вони спали або намагалися заснути, тож уваги на мене ніхто не звернув. Над усім цим розривалась індійська музика, тріскотлива, наче зграя колібрі, що літала салоном, намагаючись вирватись із солодкої душогубки. Але музика нікому не заважала. Я пройшов салоном, шукаючи вільне місце, не знайшов, повернувся до водія. Лобове скло перед ним було рясно обклеєне православними іконками та завішане барвистими сакральними штуками, які, очевидно, не давали цій машині кінцево розсіпатись. Висіли тут плюшеві ведмеді й глиняні кістяки з поламаними ребрами, намиста з півнячих голів і вимпели «Манчестер Юнайтед», скотчем до скла приліплені були порнокартинки, портрети Сталіна й відксерені зображення святого Франциска. А на панелі перед водієм припадали пилом подорожні мапи, кілька гастлерів, якими він бив у салоні мух, ліхтарики, ножі зі слідами крові, яблука, з яких вилізали хробаки, і маленькі дерев'яні іконки з ликами великомучеників. Сам водій відсапувався, вчепившись однією рукою в кермо і тримаючи в другій велику пляшку з водою.

- Шо, синок, - спитав, - усе зайнято?

- Ага.

- Постій зі мною, а то я теж засну. Їм добре - попадали і сплять. А мені відповідати.

- За що відповідати?

- За товар, синок, за товар, - пояснив він мені як рідному.

І переповів печальні речі. Були це комерсанти з Донбасу, цілі родини дрібних комерсантів. Два дні тому вони завантажились у Харкові товаром - спортивними костюмами, китайськими кросівками та іншим гівном. І рушили додому. Але не встигли від'їхати від міста, як автобус безнадійно зламався, з ходовою, синок, з ходовою біда, його ж останній раз ремонтували перед московською олімпіадою! Першу ніч ночували на трасі. Водій повзав, як вуж, між колесами, а дрібні комерсанти виставили пости, палили до ранку багаття й співали під гітару. Їм це навіть подобалось. На ранок водій пішов до найближчого села й привів звідти фермерів на тракторі. Фермери відтягли їх на залізничну станцію в депо. Там вони провели наступний день і ще одну ніч. Комерсанти вперто не спали, оберігаючи товар і співаючи під гітару, лише раз збігали на вокзал купити бухла та нові струни. Водій таки дав лад ходовій, завантажив, як зміг, комерсантів і продовжив гіркий шлях до рідних териконів. Натрапивши на скупчення коло мосту, не розгубився і, зробивши чималий гак, якимись обхідними стежками, через старі кладки перебрався на лівий берег. І тепер спинити його не могло вже ніщо. Він так і сказав.

Автобус виїхав на узгір'я і важко закашлявся. Попереду лежала широка сонячна долина з салатовими кукурудзяними полями та золотими видолінками. Водій рішуче рушив уперед. Вимкнув двигун і розслабився. Автобус сповзав униз, мов снігова лавина від необережних криків японських туристів. Вітер свистів, черкаючись об теплі боки, жуки бились об лобове скло, ніби краплі травневого дощу, ми летіли вниз, набираючи швидкість, а навколо над нами лунали голоси індійських співаків, віщуючи довгу радість та безболісну смерть. Скотившись на дно долини, автобус за інерцією вискочив на перший горбок, і тут водій спробував увімкнути двигун. «Ікарус» трусонуло, почувся різкий скрегіт заліза об залізо, і машина зупинилась. Водій розпачливо мовчав. Про щось питати його мені було незручно. Зрештою він схилив голову на кермо і якимось затих, час від часу здригаючись плечима. Спершу я подумав, що він плаче, по-своєму це було зворушливо.

Проте, прислухавшись, зрозумів, що здригається він уже уві сні. Пасажири «ікаруса»-привида теж спали. І ніхто навіть не думав охороняти товар. Я знову пройшов салоном і визирнув у вікно. Вітер легко торкався молоді кукурудзи, тиша стояла навколо, і сонце в'їдалося в долину, наче пляма жиру в полотно. Несподівано хтось торкнувся моєї руки. Я озирнувся. У кінці салону були якісь фіранки, темно-брунатні й давно не прані. Мені здавалося, що там, за фіранками, нічого немає, що там стіна, ну або вікно, або щось таке. Але звідти висунулась рука і, легко вхопивши, потягла мене всередину. Я рушив уперед і, прослизнувши крізь невидимий вхід, опинився в невеликій кімнатці. Був це такий собі чилаут, місце для медитацій та любові, келія, населена духами і тінями. Стіни кімнатки були завішані китайськими синтетичними килимами з дивними орнаментами та малюнками, на яких зображені були сцени полювання на оленів, чаювання та привітання пекінськими піонерами товариша Мао. Попід стінами стояли два невеличкі диванчики. І на цих диванчиках сиділи три мурини й одна муринка. І на муринах було якесь біле спідне, а на муринці сіра спортивна білизна. Важкі намиста з черепами теліпались довкола її шиї, а у волоссі замість гребеня стримів ніж для розрізання паперу. На колінах у неї лежав термос. Очі муринів хижо спалахували в сутінках, і жовтуваті білки горіли в темряві, наче бурштин. А муринка дивилась мені просто в очі й, не відпускаючи руки, спитала:

- Ти хто?

- А ти? - запитав я, відчуваючи тепло її долоні та важкість срібних перснів на її пальцях.

- Я Кароліна, - сказала вона й несподівано прибрала руку.

Один мурин, озираючись на мене, прошепотів щось на вухо своєму сусіду, і той коротко засміявся.

- Куди ти ідеш? - знову запитала Кароліна, розглядаючи мене в напівтемряві.

- Додому, - відповів я.

- А хто на тебе там чекає? - Вона витягла ніж зі своєї зачіски, й густе волосся розсипалось, ховаючи її очі.

- Ніхто не чекає.

Кароліна теж засміялась.

- Навіщо їхати туди, де на тебе ніхто не чекає? - спитала вона, дістаючи звідкись гранат і розрізаючи його навпіл.

- Яка різниця? - не зрозумів я. - Просто давно там не був.

- Тримай, - вона простягла мені половину граната. - Що ти будеш робити там, де на тебе ніхто не чекає?

- Я ненадовго. Завтра поїду назад.

- Ти так боїшся туди повертатись? - Кароліна знову засміялась, присмоктуючись до своєї половини граната.

- З чого ти взяла?

- Ти ще не встиг приїхати, а вже збираєшся назад. Ти боїшся.

- У мене справи, - пояснив я їй. - Не можу лишитись там надовше.
- Можеш, - сказала вона. - Якщо захочеш.
- Ні, - незадоволено повторив я, - не можу.
- Думаю, ти так швидко тікаєш, оскільки забув усе, що з тобою було. Коли згадаєш, тобі буде не так просто звідти поїхати. Тримай.

І простягла мені горнятко, наливши туди щось із термоса. Напій пахнув корицею та валер'яною. Я спробував. Смак був терпкий і гострий. Я випив усе. Мене відразу вирубало.

* * *

Навколо аеродрому лежали пшеничні поля. Ближче до злітної смуги росли яскраво-ядучі квіти, над якими, мовби над трупами, тягуче зависали оси. Зранку сонце прогрівало асфальт і сушило траву, що пробивалась крізь бетонні плити. Збоку, над будкою диспетчера, рвалися на вітрі полотнища прапорів, далі, за будівлею адміністрації, тяглися дерева, обплетені павутиною і запалені гострим ранковим світлом. У пшеничних полях ховались дивні протяги, наче тварини, які щонаочі виходили з мороку на зелені вогні диспетчерської, а вранці знову забрідали між стебел і ховались від пекучого сонця. Прогріваючись, асфальт відбивав сонячне світло, засліплюючи птахів, що пролітали над злітною смугою. Біля огорожі стояли бензовози, пара тягачів і темніли порожні гаражі, з яких солодко тягло застоюною водою та мастилом. За якийсь час з'являлись механіки, перевдягались у чорні діряві комбінезони й починали копатись у своїх машинах.

Над аеродромом нависало небо раннього червня, розгорталось під вітром, мов шойно випрані простирадла, лунко підіймалось і опадало вниз, торкаючись асфальту. В той самий час, близько восьмої, в повітрі з'являлось, поступово накочуючись і вивалюючись із атмосферних глибин, натружене торохтіння двигуна. Сам літак за сонцем ще не було видно, але тінь його вже мчала пшеничними полями, розлякуючи птахів та лисиць. Небесна поверхня розколювалася, як порцеляна, і, впевнено йдучи на посадку, вгорі, над стриженими головами механіків, гордо пролітав старий добрий АН-2, кукурудзяник-убивця, гордість радянської авіації. Оглушуючи ранок своїм допотопним двигуном, він розвертався над сонним містечком, будячи його з легкого й примарного літнього сну. Пілоти розглядали сільськогосподарські угіддя, поля, густо политі сонячним медом, свіжу зелень балок та залізничних насипів, золото річкового піску й столове срібло крейдяних узбереж. Місто лишалось позаду, з заводськими трубами та залізницею, літак ішов на посадку, світло заливало кабінку й холодно сяяло на металі. Машина прокочувалась злітною смугою, підстрибуючи тугими колесами на потрісканому асфальті. Пілоти зіскакували на землю й допомагали вантажникам витягати великі брезентові мішки з обласною та республіканською пресою, листами та бандеролями, а вивантаживши, йшли до будівель, лишивши літак нагріватись на сонці. Ми з друзями жили по той бік пшеничних полів, на околиці, у білих панельних будинках, навколо яких росли високі сосни. Надвечір ми вибирались зі свого району, брели пшеницею, ховаючись від випадкових автівок, перебіжками рухались уздовж паркану, залягали в запиленій траві й розглядали літальні апарати. АН-2, з його суцільнометалевим фюзеляжем і полотняною обшивкою крил, здавався нам потойбічною машиною, на якій прилетіли демони, аби пропалити небо над нами бензином і свинцем. Вісники богів сиділи в його нутрі, а потужний гвинт розбивав небесну кригу й гнав у потойбіччя тополиний пух. Ми повертались додому вже поночі, брели крізь цупку гарячу пшеницю, думаючи про авіацію. Всі ми хотіли стати пілоти. Вільшість із нас стали

лузерами. Час від часу мені сняться авіатори. Кожного разу вони здійснюють вимушену посадку десь посеред пшеничних полів, їхні літаки важко вганяються в густу пшеницю, полотняна обшивка лунко тріскає в червоному надвечір'ї, стебла пшениці намотуються на шасі, і літальні апарати намертво вгрузають у чорний ґрунт. Пілоти вивалюються з пекучих салонів, падають у пшеницю, яка відразу ж обплітає їм ноги, встають і намагаються щось розгледіти на обрії. Проте на обрії немає нічого, крім пшеничних полів: вони тягнуться безкінечно, і вирватись із них – справа безнадійна. Авіатори кидають свої апарати, що поступово охолоджуються у вечірніх сутінках, і рухаються на захід, за сонцем, що швидко згасає. Стебла високі й непролазні, пілоти важко пробивають собі шлях, продавляють невидиму стіну перед собою, не маючи жодного шансу кудись вийти. На них шкіряні шоломи з окулярами, на руках важкі рукавиці, а позаду них тягнуться розгорнуті парашути, які вони чомусь не бажають відчепити, тягнучи за собою, ніби довгі й важкі крокодилячі хвости.

* * *

Прокинувся я від рівномірного гудіння двигуна. На диванах поруч зі мною спали трое муринів, Кароліни не було.

Я визирнув у салон. Було вже досить пізно, праворуч за вікном червоними спалахами розливалось вечірнє сонце.

Котра година, цікаво? Я підійшов до одного з комерсантів, що мирно спав, узяв його руку, подивився на годинник. Пів на десяту. Чорт, подумав я, невже проспав? І пішов до водія. Той привітався зі мною, як зі старим другом, не відриваючи очей від траси. Я подивився за вікно. Десь зараз мав бути поворот, але якщо не повертати, а рухатись прямо, то за пару кілометрів буде саме те місце, куди мені потрібно. Проте на повороті водій пригальмував.

– Батя, ну що, – сказав я йому, – давай, підкинь мене до заправки. Тут пару кілометрів.

– Це на горі? – перепитав водій.

– Ага.

– Коло вишки?

– Ну.

– Ні, – мовив він. – Ми повертаємо.

– Почекай, – почав я торгуватись. – У тебе там із ходовою щось. А в мого брата майстерня. Він тобі капітальний ремонт зробить.

– Синоку, – сказав на це водій твердо й переконливо. – Там місто. А нам до міста не можна. У нас товар.

* * *

Я вийшов з автобуса. Сонце зайшло, відразу стало прохолодно. Натягнув куртку й рушив трасою. Хвилин за двадцять дійшов до заправки. Поруч темніли вікна станції техобслуговування. Світло ніде не горіло. Цікаво, де Коча, подумав я. Підійшов до заправки. Усюди було темно й порожньо. На дверях станції висів замок.

Вирішив зачекати. Зайшов за будівлю, там посеред трави і кущів малини стояв вагончик, у якому жив Коча, за ним виднілись кілька старих розбитих автомобілів. Вагончик теж був зачинений. У сутінках я підійшов до відірваної кабіни КамАЗа. Вліз досередини, скинув кросівки. Угорі висів місяць. Поруч охолоджувалась траса. Прямо переді мною, в долині, лежало місто, у якому я народився й виріс. Я взяв рюкзак, поклав під голову і заснув.

2

Обережний і насторожений, болотно-чорного кольору пес скрадався у високій траві. Пригинав хребта, намагався бути непоміченим. Тихо наближався, відгортаючи стебла бойовими лапами й заступаючи собою ранкове сонце. Вранішні промені золотили йому череп зі скляними очима, в яких уже відбивалося мое відображення. Зробив пружний крок, потім ще один, завмер на мить і повільно потягся до мене своєю пикою. Очі його спалахнули голодним блиском, і трава за його спиною зімкнулась смарагдовою хвилею, ховаючи в собі кривавий сонячний згусток. Я інстинктивно викинув руку вперед, крізь сон реагуючи на цей його порух.

– Гера, друже!

Б'ючи ногами по м'ятому залізу, я підірвався.

– Гера! Друг! Приїхав!

Коча насувався, бажаючи дістати мене, розмахував худими довгими руками, крутив голомозим черепом. Утім, не міг протиснутись крізь вибите бортове скло кабіни, тому лише зблискував на відстані великими окулярами, стоячи проти сонця, що вже встигло зійти і тепер легко підіймалось на необхідну йому висоту.

– Ну, що ти тут лежиш! – похрипував він, тягнучись до мене своїми лапами. – Друже!

Я спробував підвестись. Тіло після сну на жорсткому сидінні слухалось погано. Я підтягнув ноги, перехилився і випав просто Кочі в обійми.

– Друг! – схоже, він був мені радий.

– Привіт, Коча, – відповів я, і ми довго тиснули одне одному правиці, стукали по плечах і спинах кулаками, всіляко показуючи, як усе-таки здорово, що я провів цю ніч у порожній кабіні, а він мене після цього розбудив о шостій ранку.

– Давно приїхав? – запитав Коча, коли перша хвиля радості спала. Спитав, утім, не випускаючи моєї руки.

– Учора вночі, – відповів я, намагаючись вирватись і нарешті взутись.

– Що ж ти не подзвонив? – Коча відпускати руку не збирався.

– Коча, сука ти, – я нарешті звільнився й не знав тепер, куди подіти свою руку. – Я тобі два дні телефонував. Ти що слухавку не береш?

– Ти коли дзвонив? – перепитав Коча.

- Вдень. - Я все-таки дістав кросівки з кабіни.

- Так я спав, - сказав він. - У мене зі сном останні дні проблеми. Я вдень сплю, а вночі приходжу на роботу. Але вночі клієнтів немає. - Він затоптався на місці й потягнув мене за собою. - А головне - у нас і телефон не працює, вимкнули за несплату. Я вчора в місто їздив, ось повернувся. Пішли, я тобі все покажу.

* * *

І пішов уперед. Я рушив слідом. Оминув розбитий «москвич» зі спаленими колесами, якусь гору заліза, частини літаків, холодильних камер і газових плит і вийшов слідом за Кочем до бензоколонки. Заправка була метрів за сто від траси, що тяглась у північному напрямку. Внизу, кілометрів за два звідси, у теплій долині лежало містечко, через яке, власне, траса й проходила. На південь від останніх міських кварталів, за територією заводів, починались поля, обриваючись по той бік долини, а з півночі місто охоплювала ріка, протікаючи з російської території в бік Донбасу. Лівий берег її був пологий, натомість уздовж правого тяглись високі крейдові гори, верхівки яких покриті були полином і тернами. На найвищій горі, що висіла над містом, стриміла телевізійна вежа, помітна з будь-якого місця в долині. А вже поруч із вежею, на сусідньому пагорбі, стояла автозаправка. Збудували її десь у сімдесятих. Тоді в місті з'явилась нафтобаза, і при ній виникли дві заправки - одна на південному виїзді з міста, інша - на північному. В дев'яностих нафтобаза прогоріла, одна із заправок теж, а ось ця, на харківській трасі, залишилась. Мій брат устиг вписатися сюди ще на початку дев'яностих, коли нафтобаза доживала свого віку, й перебрав цей бізнес на себе. Сама заправка виглядала не кращим чином - чотири старі бензоколонки, будка з касовим апаратом, порожня щогла, на якій при бажанні можна було когось повісити. Ще далі було холодне складське приміщення, нафаршироване залізом, - брат укладав гроші не в розвиток інфраструктури, а в підвищення сервісу, стягуючи звідусюди різні пристрої та механізми, за допомогою яких міг відремонтувати будь-що. Сам він жив у місті, приїздив сюди щоранку і спускався в долину аж поночі. Разом з ним працювала озвіріла команда - Коча і Шура Травмований: інженери-самородки, котрі врятували на своєму віку життя не однієї фури, чим і пишались. Шура Травмований жив також десь у місті, а ось Коча власного помешкання був позбавлений, тому постійно тусив на заправці, ночуючи в будівельному вагончику, обладнаному згідно з усіма вимогами фен-шуя. Біля заправки облаштовано було асфальтований майданчик із ремонтною ямою, віддалік, під липами, стояло кілька вкопаних у землю залізних столів. За станцією починались балки та яблуневі сади, що тяглись вздовж крейдових гір, а на північ відкривався степ, з якого час від часу виїжджала гамірна сільськогосподарська техніка. За вагончиком утворилося звалище понівеченої техніки, стояли рештки розібраних на шматки машин, громадились колеса. Збоку, в малинових кущах, ховалась кабіна з-під КамАЗа, з якої відкривалась панорама на залиту сонцем долину й беззахисне місто. Але йшлося не про інфраструктуру і не про старі бензоколонки. Йшлося про розташування. Свого часу брат це добре зрозумів, вибравши саме цю заправку. Річ у тім, що наступне місце, де був бензин, знаходилося кілометрів за сімдесят звідси на північ, а сама траса пролягала через підозрілі місця з відсутніми органами влади та населення як такого. Навіть зони покриття на північ звідси, здається, не було. Водії це знали, тому намагались заправитись бензином у мого брата. Крім того, тут працював Шура Травмований - кращий механік у цих місцях, бог карданних валів та ручних приводів. Одним словом, жила була золота.

* * *

Біля цегляної будки, поруч із бензоколонками, стояли два автомобільні крісла, принесені сюди для відпочинку. Крісла були застелені чорними шкірами невідомих мені тварин, з них у різні боки випирали пружини, а до одного крісла прилаштовано було якийсь дивний важіль, цілком можливо, що це була катапульта. Коча втомлено впав на крісло з катаapultою, дістав папіроси і, запаливши, показав мені рукою – сідай поруч, друже. Я так і зробив. Сонце нагрівалось, мов каміння на березі, і небо парусиною підіймалося на вітрі. Неділя, початок червня, кращий час для того, аби звідси поїхати.

– Надовго? – з присвистом запитав Коча.

– Увечері назад, – відповів я.

– Що так швидко? Лишайся на пару днів. Будемо рибу ловити.

– Коча, де брат?

– Я ж тобі говорив. В Амстердамі.

– Чому він не сказав, що іде?

– Гер, я не знаю. Він і не збирався їхати. А от взяв усе кинув. Сказав, назад не приїде.

– У нього що – якісь проблеми з бізнесом були?

– Та які проблеми, Германе? – загарячкував Коча. – Тут ні проблем, ні бізнесу, так – сльози. Ти ж бачиш.

– Ну і що тепер робити?

– Не знаю. Роби, що хочеш.

Коча загасив недопалок і кинув до відра з написом «Палити заборонено». Підставив обличчя сонцю й затих.

Чорт, подумав я, цікаво, що в нього зараз у голові діється, що там у нього за мутки? Він же напевне щось приховує, сидить тут і щось мутить.

* * *

Кочі було під п'ятдесят. Як на свої роки, був він жвавий, голомозий і соціально невлаштований. На голові його довкола лисини навсібіч стриміли рештки колись розкішної шевелюри, я її добре пам'ятав з дитинства. Кочу я взагалі пам'ятав з дитинства, після батьків, сусідів та родичів це була перша істота, яку я зафіксував у своїй свідомості. Потім я підростав, а Коча старішав. Жили ми в сусідніх будинках, на новому районі, який весь час добудовувався, тож виростав я ніби на будмайданчику. В будинках жили переважно робітники з невеличких навколишніх заводів – великих підприємств у місті не було, залізничники, різні інтелігентська шлоїбень – вчителі, конторники, також військовослужбовці (мій тато, наприклад), ну і комсомольські кадри, перспективна молодь, так би мовити. Коча, наскільки я пам'ятаю, підселився до нас пізніше, але на районі жив, здається, завжди. Він належав саме до перспективної молоді, ріс без батьків, уже в школі мав проблеми з правоохоронними органами, поступово стаючи грозою мікрорайону. Мікрорайон у сімдесяті лише будувався, тому бурхлива юність Кочі припала на інтенсивний розвиток усієї цієї комунальної інфраструктури – Коча грабував нові гастрономи, виносив щойно відкриті кіоски з пресою, залізав уночі до недобудованого загсу, загалом

ішов у ногу з часом. Правоохоронні органи, виявивши повне безсилля, здали Кочу комсомолу на поруки. Комсомол чомусь вирішив, що Коча не цілком утрачений для комуністичної молоді кадр, і взявся його перековувати. Для початку влаштували його в петеу. Звідти Коча на другий тиждень навчання виніс токарний верстат, і його змушені були відрахувати. Потусивши на районі рік чи півтора, заgrimів до збройних сил. Служив у стройбаті під Житомиром, проте додому повернувся з наколками ВДВ. Це був його зоряний час. По району Коча ходив у погонах і бив усіх, кого не впізнавав. Ми, пацани, Кочкою захоплювались, він був для нас поганим прикладом. Комсомол зробив останню жалюгідну спробу поборотись за Кочину душу й подарував йому двокімнатну квартиру в сусідньому з нами будинку. Коча в'їхав і відразу ж влаштував у себе вдома гніздо розпусти. Через його квартиру на початку вісімдесятих пройшла вся прогресивна молодь району: хлопчики тут набували мужності, дівчатка – досвіду. Сам Коча все більше пив, і розпад країни пройшов поза його увагою. Наприкінці вісімдесятих, коли в місті з'явився серійний убивця, влада та правоохоронні органи підозрювали Кочу. Проте арештувати його не наважувались, оскільки боялись. Сусіди теж були переконані, що це Коча гвалтує зоряними запашними ночами працівниць молокозаводу, протинаючи їх потім гострим металевим предметом. Чоловіки його за це поважали, жінкам він подобався. На початку дев'яностих, оскільки комсомолу вже не було, справу у свої руки знову мусили взяти правоохоронні органи. Одного разу, перебуваючи в тривалому веселому загулі, Коча підпалив рекламний щит щойно утвореного акціонерного товариства, що й стало останньою краплею народного терпіння. Взяли його у власній квартирі. Коли виводили надвір, зібралась невелика демонстрація. Ми, вже дорослі чуваки, були за Кочу. Проте нас ніхто не слухав. Дали йому рік. Відсидів він десь на Донбасі й зійшовся на зоні з якимись мормонами. Ті передавали Кочі свою літературу, а також – на його прохання – одеколон та папіроси. За рік він відкинувся і повернувся додому героєм. За якийсь час мормони приїхали по його душу. Були це три молоді активісти, в дешевих, проте акуратних костюмах. Коча впустив їх до себе, вислухав, дістав з канапи дробовика і загнав мормонів до ванної. Тримав їх там два дні. На третій день необачно вирішив помитись, відчинив двері ванної, й мормони вирвались на волю. Прибігши в міліцію, спробували подати заяву, проте міліціонери зважено вирішили, що простіше буде ізолювати саме мормонів, і зачинили їх у камері для з'ясування особи. Наступні пару років Коча марно намагався взятись за розум, тричі розлучався, причому з тією самою жінкою. Але особисте життя в нього відверто не складалось, і Коча далі прощався з молодістю. Простився десь наприкінці дев'яностих, потрапивши до лікарні з відкушеним пальцем і пробитим животом. Палець йому під час сварки відкусила дружина, а ось хто при цьому пробив живіт, Коча не зізнавався. Десь тоді йому почав допомагати мій брат, він час від часу підкидав Кочі роботу, давав гроші, взагалі підтримував. Щось там у них із Кочкою було ще в минулому житті, якась історія, брат пару разів про неї натяками згадував, проте розповідати не хотів, просто говорив, що Кочі можна довіряти, він не підведе в разі чого. Кілька років тому Кочу з квартири вигнали цигани, і він переїхав сюди, на заправку. Жив у вагончику, вів спокійне розмірене життя, минуле згадував із ностальгією, проте повертатись до своєї квартири не хотів. Виглядав строкато, лисина його мала ніжно-рожевий відтінок, а окуляри робили схожим на божевільного хіміка, який щойно винайшов альтернативний, екологічно чистий кокаїн і тут-таки поставив на собі досліди. І досліди ці дали позитивний результат. Ходив у помаранчевому комбінезоні й розбитих військових черевиках, у нього взагалі було багато шмаття з армійських секонд-хендів, мав навіть армійські імпортні шкарпетки – на правій було написано R, на лівій – L, щоби не плутатись. Зап'ястя в нього були обмотані хусточками й кривавими бинтами, обличчя і руки весь час були чи то подряпані, чи то порізані, і загалом зовнішній вигляд у нього був такий, ніби він ів піцу руками.

* * *

І ось тепер він грівся на сонці, говорячи щось непереконливе.

– Ясно, – сказав я йому, – не хочеш говорити – не говори. А хто у вас бухгалтерією займався?

– Бухгалтерією? – Коча розплющив очі. – Навіщо тобі бухгалтерія?

– Хочу дізнатись, скільки у вас бабла.

– Ага, Гера, бабла у нас до хуя, – нервово засміявся Коча. І додав: – Тобі з Ольгою поговорити треба. Юра, брат твій, із нею працював. У неї фірма в місті.

– Це що – тьолка його?

– Яка тьолка?! – образився Коча. – Я ж кажу – Юра з нею мав справи.

– А де в неї офіс?

– Ти що – прямо зараз хочеш до неї піти?

– Ну не сидіти ж мені тут із тобою.

– Сьогодні неділя, Гер, дружище, вихідний.

– А завтра?

– Що завтра?

– Завтра вона працює?

– Не знаю, мабуть.

– Ладно, Коча, ти займайся клієнтами, – сказав я, озираючи порожню трасу. – А я спати хочу.

– Іди до вагончика, – сказав на це Коча. – І спи.

* * *

Світло пробивалось крізь штору, наповнюючи приміщення плямами й сонячним пилом. Гарячі смуги тяглись підлогою, ніби розсипана мука. Над дверима прикріплено було якісь саморобні лаштунки, зроблені з бобінної плівки. Видно, Коча довго над ними працював. Я зайшов, не зачиняючи за собою дверей, і роззирнувся довкола. Протяги торкались плівки, й та легко шаруділа, мов кукурудзяне листя. Під стінами стояли дві продавлені канапи, праворуч було облаштовано кухню, з плитою, древнім холодильником та різним начинням на стінах, а ліворуч, у кутку, стояв письмовий стіл, завалений підозрілим сміттям, копатися в якому мені не хотілося. І над усім цим стояв дивний запах. Я був упевнений, що в приміщенні, де живе друг Коча, мало би смердіти. Чим? Та чим завгодно – кров'ю, спермою, бензином, урешті-решт. Проте у вагончику пахло добре влаштованим чоловічим побутом: це такий дивний запах, він завжди стоїть у помешканнях, де живуть удівці, але як би це точніше сказати – задоволені собою вдівці, у яких усе гаразд із самооцінкою. Ось у Кочі з самооцінкою, очевидно, все гаразд, подумав я, падаючи на канапу, котра здалась мені менш продавленою та більш прибраною. Впав, стягнув із ніг кросівки і раптом відчув виснажливість усієї цієї подорожі з переїздами, зупинками,

попутниками, згадав про Кароліну та її солодкий напій, про чорне небо над малиновими хашами й відчуття заліза, на якому спиш. Весь цей ранок якось дивно не міг нічим завершитись, ніби щось розладналось у механізмах, якими я керувався. Щось не складалось. Я мовби стояв у просторому приміщенні, до якого запустили якихось невідомих мені людей, а після цього вимкнули світло. І хоч приміщення було мені знайомим, присутність цих чужих людей, котрі стояли поруч і мовчали, щось від мене приховуючи, насторожувала. Ладно, подумав я, вже засинаючи: в разі чого завжди можна поїхати додому.

Стіна над канапою заліплена була фотокартками, вирізками з журналів та кольоровими картинками. Коча, наче маніяк, густо понаклеював тут фрагменти облич, контури тіл, пошматовані натовпи, з яких виривались чиїсь очі й уста, – були це радісні колажі, так наче він довго клеїв один до одного уривки різних історій, вирізки з випадкових видань, просто папір, серед якого можна було розрізнити етикетки з-під алкоголю та політичні листівки, фото з журналів мод і чорно-білі порнокартки, футбольні календарики й чиєсь водійське посвідчення. Здалеку з цього всього витворювався химерний візерунок, мовби хтось довго знущався над фотошпалерами. Зблизька в очі кидалось безліч деталей: пожовклий папір газетних вирізок, виколоті очі манекенниць, свіжорозлитий клей і темно-багряні краплі полуничного джему, схожі на загуслий лак для нігтів. І все це поєднувало якесь спільне тло, глиняно-салатове наповнення, дрібно покреслене літерами і знаками, ламаними лініями й кольоровими перепадами. Я довго придивлявся, але не міг зрозуміти, в чому тут річ. Зрештою підчепив пальцем дембельський портрет Кочі й, потягнувши на себе, відірвав. Під фото була велика літера С. Це була карта. Скоріше за все, Радянського Союзу і, скоріше за все, географічна: суглинок – це Карпати, Кавказ і Монголія, салат – тайга і Прикаспійська низовина, там, де суглинок тверднув, беручись крейдяною сухістю, – мали бути пустелі. Тихий океан був темно-синій, Північний – блакитно-слюдяний. На місці Північного полюса висіла гола баба з відрізаною головою. Гурток юних краєзнавців. Я провалився в тишу.

* * *

Прокинувся я від чиїхось голосів, і голоси мені відразу не сподобались. Швидко зіскочив із канапи, вийшов надвір. Голоси лунали від заправки, кричало відразу кілька чоловіків, я впізнав лише переляканий голос Кочі.

Коло будки на кріслах сиділи розкинувшись два чуваки в піджаках і джинсах. Перший був із краваткою, другий – схоже, головний – із розстебнутим комірцем, перший у кросівках, другий, головний, – у шкіряних черевиках. Третій чувак, у джинсах та адідасівській куртці, тримав Кочу за шкірки і час від часу сильно ним струшував. Коча щось заперечливо скрикував, чуваки на кріслах починали сміятись. Ага, подумав я, і ступив уперед.

– Ей, – покликав, – що за діла? – В'їбу першого, подумав, а там у разі чого втечу. Тільки з Кочем що робити?

Чувак від несподіванки випустив Кочу, той упав на асфальт. Двое на кріслах незадоволено подивились у мій бік.

– Шо за хуйня? – сказав я, уважно добираючи слова.

– А ти хто такий? – бикувато запитав той, що трусив Кочу.

– А ти? – запитав я його.

- Ей, доходяго, - чувак буцнув ногою Кочу, що сидів коло нього на асфальті й розтирав шию. - Хто це?

- Це Герман, - пояснив йому Коча, - Юріка брат. Власник.

- Власник? - перепитав старший і повільно підвівся.

Другий, у краватці, підвівся слідом за ним.

- Власник, - підтвердив Коча.

- Як це власник? - не зрозумів головний. - А Юрік?

- А Юріка немає, - пояснив Коча.

- Ну і де він? - незадоволено перепитав головний.

- На курсах, - сказав я, - підвищення кваліфікації.

Боковим зором я помітив, що від траси звертає легковик, уся надія була на нього.

- І коли він повернеться? - головний теж побачив легковик і говорив усе менш упевнено.

- А ось підвищить кваліфікацію, - сказав я йому, - і повернеться. А що за діла?

Легковик вискочив на майданчик перед заправкою і, протяжно заскрипівши, пригальмував. Курява спала, і з машини виліз Травмований. Окинув недобрим поглядом компанію й рушив до нас. Підійшовши до будки, зупинився, нічого не говорячи, але уважно за всім слідкуючи.

- Так що за діла? - перепитав я про всяк випадок.

- Бензин бодяжите, - зі злістю в голосі відповів головний.

- Розберемось, - пообіцяв я йому.

- Розбирайтесь, - незадоволено погодився головний і рушив до джипа, що стояв віддалік. Двоє інших рушили слідом. Той, котрий тримав Кочу, замахнувся, аби ще раз його копнути, але наткнувся поглядом на Травмованого й відійшов.

За джипом тягся слід по асфальту. Мабуть, приїхавши, вони різко гальмували. До бензоколонок слід не вів. Схоже, ніхто тут і не думав заправлятися. Чуваки сіли, дали по газах і помчали в бік траси. Коча підвівся й почав обтрушуватись.

- Хто це? - запитав я його.

- Шпана, - нервово відповів Коча. - Кукурудзяні королі.

- Що хотіли?

- Нічого не хотіли. - Коча надягнув окуляри і, прослизнувши повз мене, зник за рогом будівлі.

- Привіт, Германе, - підійшов Травмований і потиснув руку.

- Привіт. Що тут у вас?

- Сам бачиш, - він кивнув у бік траси. - Ще й брат твій поїхав.

- А чого поїхав?

- А звідки я знаю, - різко відповів Травмований. - Думаю, заїбався від усього, ось і поїхав. Я теж поїду. Ось дороблю карбюратор одному хую з Краматорська і поїду. Аякже, - Травмований похмуро подивився навколо, але, не побачивши нікого, кого б це стосувалось, повернувся й пішов у гараж.

* * *

Настрій Травмованого мене не здивував. Він постійно був усім незадоволений. Завжди ніби шукав, з ким завестись. Хоча, скоріше, так він захищався. Травмований старший за мене років на десять. Він був живою легендою, кращим бомбардиром за всю історію фізкультурного руху в нашому місті. На початку дев'яностих ми з ним ще встигли пограти в одній команді. Вихід із великого спорту став для нього важкою психологічною травмою - Травмований озлостився і розтовстів. Був невеличкого зросту і з піжонськими вусиками, та поважним пузом скидався не так на бомбардира, як на якого-небудь клубного масажиста. Або на футбольного коментатора. Почавши нове життя, Травмований швидко зажив слави кращого механіка, проте йти на когось працювати не хотів, ось лише брату вдалось із ним домовитись - він узяв Травмованого партнером, не влізаючи до його справ і мало цікавлячись його проблемами. Травмованого це влаштовувало. Він приїжджав, коли хотів, їхав, коли хотів, і робив те, що йому подобалось. Але була в нього ще одна пристрасть, що виявлялась у вільний від роботи час. Іще з років своєї зоряної бомбардирської кар'єри мав Травмований надмірний потяг до жінок. Через що й не одружувався, бо з ким мав одружуватись, коли спав одночасно з шістьма жінками? І що цікаво, після завершення спортивної кар'єри кількість їх не зменшилась. Скоріше навпаки - з віком Травмований набув певного шарму, старанно плекаючи й підтримуючи навколо себе цю дивну ауру - сорокарічного пузатого жінколюбця. Жінки Травмованого обожнювали, і він, сука, знав про це. У нагрудній кишені білосніжної сорочки завжди носив металевого гребінця, котрим час від часу поправляв вусики. При ньому завжди був одяколон і касети з романтичними мелодіями або, як він сам це називав, - музикою любові. Іноді Травмований вигрібав за аморалку від ображених чоловіків. Тоді він замикався в гаражі й сидів там цілими днями, крутячи якісь гайки. Був він добрий, проте трішки скутий, можливо, тому всім постійно й хамив. Я до цього звик.

* * *

Менше з тим. Що виходило? Виходило так, що якісь хуї пресували тут Кочу, і якби не Травмований, то цілком можливо, що почали б пресувати й мене, власника заправки. Оскільки саме я вважався її офіційним власником. Брат, чогось остерігаючись, іще років п'ять тому завбачливо оформив усю документацію на мене. Стосунки у нас із ним були довірливими. Він знав, що навіть коли я захочу зробити з його бізнесом щось погане, то все одно не зумію, тому просто попросив не хвилюватись і підписатися в належних місцях. Надалі він навчився підробляти мій підпис, тож я навіть не знав, як там у нього справи, які податки він сплачує і які має прибутки. У нього були свої проблеми, а в мене до останнього часу проблем узагалі не було. І ось раптом виявилось, що їх, проблем, у мене насправді ціла купа і потрібно якось їх вирішувати. Можна було, щоправда, на все це забити. І теж звалити в Амстердам. Найгірше, що брат нічого не сказав. Як тепер бути, я навіть не здогадувався. Ще кілька днів тому я вважався вільним і

незалежним експертом, котрий боровся незрозуміло з ким за демократію, а тепер ось на мені висіла нерухомість, з якою потрібно було щось робити, оскільки брата поруч не було і підробляти за мене підпис не було кому. Так чи інакше, потрібно було йти до цієї їхньої Ольги й хоча б щось дізнатись. Додому я сьогодні не потрапляв ніяк. Краще зателефонувати Льоліку й попередити. Я зайшов до будки. На стіні висів телефонний апарат. Підняв слухавку.

– Не працює. – Коча стояв на порозі й дивився на слухавку в моїй руці. – Я ж говорив тобі.

– А мобіла в тебе є?

– Є. Але теж не працює, – відповів Коча.

– А у Травмованого?

– У Травмованого є. Але він не дасть.

– Хуй там не дасть, – не повірив я і, відіпхнувши Кочу, пішов у гараж.

Травмований устиг перевдягнутись у синю спецівку й натягнути на голову чорну беретку. Перед ним похитувалось, підвішене на корбі, якесь залізо, яке Травмований обмацував, як різник коров'ячу тушу.

– Шур, – сказав я, – дай мобілу. Я тут у вас до завтра лишаюсь, треба своїх попередити.

– Лишаєшся? – подивився на мене Травмований. – Давай. Тільки у мене грошей на рахунку немає, так що болт.

– А звідки можна зателефонувати?

– Сходи на телевежу, тут недалеко. І не заважайте мені, блядь! – крикнув він услід.

* * *

Я обійшов будку, оминув вагончик і стежкою пішов уперед. Спустився в балку, виліз на гору і, продершись крізь малинові хаші, вийшов на асфальтову дорогу, що вела від траси. Підійшов до огорожі, котра тяглася довкола телевежі. На воротах було написано «Вхід заборонено». Проте самі ворота були відчинені. Пройшов на подвір'я. Доріжка вела до одноповерхового приміщення, в якому, очевидно, і розташовувався пульт керування, чи що там є на телевежах. Сама вежа стояла віддалік, обсаджена квітами та обплетена колючим дротом. З-за рогу вибігла стара вівчарка, підійшла, ліниво обнюхала мое взуття й пішла своїм шляхом. Жодної людини. Навіть якщо припустити, що за телевізійні трансляції тут відповідала вівчарка, обов'язками своїми вона відверто нехтувала. Я постояв, почекав, доки хтось вийде, і, не дочекавшись, підійшов до будинку. Двері були замкнуті. Я постукав. Ніхто, ясна річ, не відповів. Підійшов до вікна, зазирнув. Було темно і порожньо. Раптом зсередини виринуло обличчя. Я злякано відступив назад. Обличчя враз зникло, почулись кроки, двері відчинились, на порозі стояла дівчинка років шістнадцяти. Мала коротко підстрижене чорне волосся, великі сірі очі й пластмасові сережки у вухах. Були на ній світла коротка майка й джинсова спідничка. На ногах мала легкі сандалі.

– Привіт, – сказала.

- Привіт, - відповів я. - Я Герман. Із бензозаправки.
- Герман? - перепитала вона. - Ти брат Юри?
- Ти його знаєш?
- Тут усі всіх знають, - пояснила вона.
- У вас телефон є? Мені зателефонувати треба, а у нас відімкнули. Коча говорить - за несплату.
- Знову цей Коча, - сказала дівчинка й відступила вбік, пропускаючи мене.

Я пройшов коридором, потрапив до кімнати з ліжком під однією стіною та столом під іншою. На столі стояв телефон. Дівчинка зайшла слідом, стала на порозі, уважно слідкуючи за мною.

- Можна? - запитав я.
- Давай, - відповіла вона. З кімнати, втім, не вийшла.

Я взяв слухавку, набрав свій домашній.

- Да, - незадоволеним голосом буркнув Льолік.
- Привіт, це я.
- Ти де? - поцікавився Льолік.
- Я в брата, все нормально. Ви як доїхали?
- Хуйово доїхали. Борю вкачало, ледве довів.
- Ну, тепер все гаразд?
- Та нормально. Ти коли будеш?
- Слухай, братело, тут така штука - я ще на день залишусь. Треба завтра з бухгалтером зустрітись. - Дівчинка за спиною мугикнула. - Так що буду у вівторок. Скажеш Борі, добре?
- Ну, не знаю. Може, ти сам йому скажеш?
- Та ладно, давай підстрахуй. Домовились?
- Ти б поговорив із Борею, а? Щоб проблем не було.
- Та які проблеми, Льолік? Не вийобуйся. Друзям треба довіряти.
- Ну, ладно.
- А я тобі бабу привезу. Гумову.
- Краще кардан мені привези.
- Ти будеш робити це з карданом?
- Мудак, - і Льолік поклав слухавку.

Дівчинка провела мене на вулицю.

- Дякую, - сказав я їй.
- Нема за що. Передавай привіт брату.
- Він десь поїхав.
- А ти - теж десь поїдеш?
- А ти хочеш, щоб я залишився?
- Потрібен ти мені, - дівчинка говорила спокійно й розважливо.
- Тобі тут самій не страшно?
- Не страшно, - сказала вона. - Іди. А то пса на тебе спущу.

Я дійшов до воріт, зупинився. Визираючи у вікно, вона сторожко дивилась мені услід. Я помахав їй рукою. Зрозумівши, що її викрито, дівчинка засміялась і помахала у відповідь. Потім швидким несподіваним рухом задерла на грудях майку, показавши все, що в неї там було. Втім, уже наступної миті зникла. Я не повірив своїм очам, постояв, чекаючи, чи не з'явиться вона знову. Але її не було. Яка дивна, подумав я і пішов назад.

* * *

Трудові будні були в розпалі. Коча напівлежав на кріслі з катапультю і солодко спав, затиснувши праву долоню худими ногами. Я пішов у гараж. Травмований, голий до пояса, мокрий і незадоволений усім на світі, крутився довкола підвішеного заліза, час від часу штовхаючи його животом. Побачивши мене, махнув рукою, витер піт із чола і вирішив зробити перекур.

- Додзвонився?
- Ага. Завтра поїду.
- Ну-ну, - Травмований дивився на мене суворо.
- Шур, - перевів я розмову. - Що це за старшокласниця там, на вежі?
- Катя? - Очі Травмованого враз узялися теплою мрійливою плівкою, а на повнуватих устах з'явилась батьківська посмішка. - Що вона казала?
- Нічого не казала. Хороша дівчина. Скромна.
- Тримайся від неї подалі, - миролюбиво сказав Травмований. - А то знаю я вас.
- Вона працює там?
- Її тато працює. А вона йому обіди носить.
- Червона Шапочка прямо.
- Що?
- Нічого.
- Германе, - раптом запитав Травмований, - ти ким працюєш?

- Незалежним експертом, - відповів я.

- І що ти робиш?

- Як тобі сказати? Нічого.

- Знаєш, Германе, - подивився на мене Травмований. - Я тобі не вірю. Ти вже вибач, але я тобі скажу, як думаю.

- Валяй.

- Не вірю я тобі, одним словом. Кинеш ти нас. Тому що тобі все це на хуй не потрібно. І Кочі теж на хуй не потрібно. Ти навіть не знаєш, чим ти займаєшся. Ось брат твій - він зовсім інший.

- Ну так що ж він поїхав?

- Яка різниця?

- Велика різниця. Хто це приїздив, на джипі?

- Боїшся?

- Чого мені боятись?

- Боїшся-боїшся, я ж бачу. І Коча їх боїться. І всі бояться. А ось брат твій не боявся.

- Та що ти завівся - брат, брат!

- Ладно, не злись. - Травмований накинув куртку й повернувся до роботи. Запустив якусь машину. Відразу ж заклало вуха.

- Шура! - крикнув я йому. Він зупинився і подивився в мій бік, машини, втім, не вимикаючи. - Я не боюсь. Чого мені боятись? Просто у вас своє життя, а в мене - своє.

Травмований на знак згоди кивнув. Можливо, він мене не почув.

* * *

Увечері Шура мовчки з усіма попрощався й поїхав додому. Коча так і сидів на катапульті, покритий помаранчево-синім вечірнім пилом, перебуваючи в якомусь дивному напівсонному стані, з якого його не вивів ні від'їзд Травмованого, ні регулярні вимоги водіїв фур заправити їх. Травмований показав мені, як працює колонка, і я, як зміг, закачав бензин до трьох нелюдських розмірів вантажівок, схожих на важких заморених ящірок. Сонце заковувалось десь по той бік траси, й сутінки розкривались у повітрі, мов соняшники. Разом із сутінками оживав Коча. Десь близько дев'ятої він підвівся, замкнув будку і змучено побрів на задвірки. Тяжко зітхаючи й побиваючись, покрутився навколо кабіни, в якій я спав минулої ночі, і, протиснувшись досередини, розлігся на кріслі водія, випроставши ноги крізь розбите скло. Я заліз за ним, сів поруч. Долина внизу западала в морок. На сході небеса вже бралися тьмяною імлою, а із заходу, саме над нашими головами, по всій долині розливались червоні вогні, сповіщаючи про швидке наближення ночі. Від ріки підіймався туман, ховаючи в собі маленькі постаті рибалок і найближчі хатки, витікаючи на дорогу й заповзаючи в передмістя. За містом у балках теж стояв білий туман, і вся долина м'яко розпливалась перед очима, ніби річкове дно, западаючи в темряву, хоча тут, на пагорбах, було ще зовсім світло. Коча дивився на

все це круглими від здивування очима, не моргаючи й не відводячи погляду від ночі, що насувалась.

- Тримай, - я простягнув Кочі свій плеер.

Він натягнув навушники на лисину, покладав, регулюючи гучність.

- А що тут?

- Паркер, десять альбомів.

Коча якийсь час слухав, потім відклав навушники.

- Знаеш, що по-справжньому добре? - запитав я його. - Над вами тут зовсім не літають літаки.

Він подивився вгору. Літаків справді не було. Небом літали якісь відблиски, засвічувались зелені іскри, прокочувались золотисті кулі, і хмари різко підсвічувались, відповзаючи на північ.

- Супутники літають, - відповів нарешті. - Їх уночі добре видно. Я, коли не сплю, завжди їх бачу.

- А що ти вночі не спиш, старий?

- Та ти розумієш, - почав Коча, порипуючи приголосними, - яка біда. У мене проблеми зі сном. Ще з армії, Гер. Ну, ти знаєш - десант, парашути, адреналін, це на все життя.

- Угу.

- Ну і купив я снодійне. Попросив що-небудь, щоби з ніг валило. Взяв якоїсь хімії. Почав пити. І ти розумієш - не бере. Я спеціально дозу збільшив, а все одно не можу заснути. Зате, зауваж, - почав спати вдень. Парадокс...

- А що ти п'єш? Покажи.

Коча понишпорив кишенями комбінезона, дістав пляшечку з отруйних кольорів етикеткою. Я взяв її до рук, спробував прочитати. Якась невідома мова.

- Може, це щось від тарганів? Хто це взагалі виготовляє?

- Мені сказали - Франція.

- По-твому, це французька? Оці ось ієрогліфи? Ладно, давай я теж спробую.

Відкрутив кришечку, дістав бузкову таблетку, кинув до рота.

- Та ні, Гер, друже, - Коча забрав пляшечку, - ти що, з однієї не вставить. Я менше п'яти і не п'ю.

І ніби на підтвердження своїх слів, Коча висипав до горла прямо з пляшечки кілька таблеток.

- Дай сюди. - Я забрав пляшечку назад, висипав собі на долоню кілька таблеток, швидким рухом закинув до рота.

Сидів і прислухався до власних відчуттів.

- Коч, по ходу не діє.
- Я тобі говорив.
- Може, потрібно запивати?
- Я пробував. Вином.
- І що?
- Нічого. Сеча потім червона.

Сутінки ставали все густіші, затікаючи між гілок на деревах і загусаючи в теплій запиленій траві, що нас обступала. У долині горіли апельсинові вогні, пропалюючи туман навколо себе. Небо ставало чорним і високим, сузір'я проступали на ньому, мов обличчя на фотоплівці. Головне, що зовсім не хотілося спати. Коча знову надягнув навушники й почав легко розгойдуватись у такт нечутній музиці. Несподівано я помітив унизу, на схилі, якийсь рух. Хтось підіймався від ріки, тягнувся вгору крутим підйомом, тонучи в тумані. Важко було зрозуміти, хто саме там ішов, проте чутно було ці кроки, ніби хтось гнав від води наляканих тварин.

- Ти це бачиш? - насторожено запитав я Кочу.
- Так-так, - Коча задоволено бовтав головою.
- Хто це?
- Так-так, - далі мотав головою Коча, розглядаючи ніч, що несподівано на нас насунулась.

Я завмер, прислухаючись до голосів, що відлунювали все чіткіше, наближаючись у терпкій вологій імлі. Туман, підсвічений знизу, із долини, видавався наповненим рухом і тінями. Поверх туману повітря було прозоре, в ньому час від часу пролітали кажани, крутячи кола над нашими головами й різко вганяючись назад, у мокре місиво. Голоси посилились, кроки стали зовсім чіткими, і враз, просто перед нами, з туману почали вивалюватись постаті, швидко наближаючись густою гарячою травою. Вони легко рухались, підіймаючись, і ставало їх усе більше й більше. Я вже бачив обличчя передніх, а з туману чулися все нові й нові голоси, і звучали вони солодко й пронизливо, линуучи в небо, ніби дими з коминів. Коли перші з них підійшли, я хотів їх покликати, сказати щось таке, що могло б їх спинити, проте не знайшовся зі словами і лише мовчки спостерігав, як вони підходять зовсім близько і, не помічаючи нас, прямують далі, вперед, не спиняючись і зникаючи в нічному мареві. Було незрозуміло, хто це, якісь дивні істоти, майже безтілесні, чоловіки, що ховали в легенях згустки туману. Були вони високі на зріст, мали довге нечесане волосся, зав'язане хвостами чи зібране в ірокези, обличчя темні й пошрамовані, в декого на чолі були намальовані дивні знаки й літери, хтось мав сережки у вухах та носі, у когось лиця були закриті хустками. На шиях у них бовтались медальйони й біноклі, за плечима несли вудки й рушніці, хтось тримав прапора, хтось - довгу суху палицю з псячою головою на кінці, хтось ніс хреста, хтось - лантухи зі збіжжям, у багатьох були барабани, в які вони, втім, не били, закинувши їх на спини. Одягнені були недбало й барвисто, хтось носив офіцерські френчі, інші натягнули на плечі вовняні кожухи, багато хто був у простих довгих білих одежах, густо помічених курячою кров'ю. Дехто йшов без сорочки, і розлогі татуювання синьо зблискували під нічними зорями. У декого на ногах були армійські чоботи, у когось - мотуз'яні сандалі, але більшість ішла босоніж, далячи ногами жуків і польових мишей, наступаючи на колючки й зовсім не виказуючи болю. За чоловіками йшли жінки, тихо перемовляючись у темряві й час від часу

бризкаючи коротким сміхом. Мали високі зачіски, у багатьох були дреди, хоча траплялися й зовсім голомозі, щоправда, з розмальованими в червоне та сине черепами. На шиях несли іконки й пентаграми, за спинами в них сиділи діти, сонні, голодні, з великими порожніми очима, що всотували в себе навколишню темінь. Сукні в жінок були довгі й яскраві, ніби вони були замотані в прапори якихось республік. На ногах мали браслети й фенечки, а дехто мав на пальцях ніг невеликі срібні персні. Коли й вони пройшли, із туману почали виринати темні постаті, взагалі ні на що не схожі. В одних на голові були баранячі роги, обмотані стрічками й золотим папером, в інших тіло було покрите густою шерстю, ще у когось за спиною шурхотіли індічі крила, а останні, найбільш темні й мовчазні, мали покручені тіла, вони ніби зрослись між собою, так і йдучи – з двома головами на плечах, з двома серцями у грудях і з двома смертями про запас. А за ними з туману витягувались розморені коров'ячі голови, невідомо, як їх сюди вигнали, як затягли на ці високі схили. Корови йшли, тягнучи за собою борони, на яких лежали сліпі змії й мертві бійцівські пси. Й боровами цими замітались сліди неймовірної валки, яка щойно повз нас пройшла. Корів підганяли пастухи, одягнені в чорні пальта й сірі шинелі, вони гнали тварин крізь ніч, сторожко стежачи, аби не лишити по собі слідів, за якими їх можна було б знайти. Обличчя деяких пастухів були мені знайомими, єдине, що я не міг згадати, – хто вони. І вони теж помітили мене і дивились мені просто в очі, від чого я зовсім утратив розум і спокій, хоча вони проходили далі, лишаючи розжарений запах заліза і горілої шкіри. Там, звідки вони прийшли, вже біліло небо, і, щойно вони зникли, повітря пройнялось рівним сірим світлом, наповнюючись, наче посуд водою, новим ранком. Небом пройшла червона тріщина, і ранок почав заливати собою долину. Коча сидів поруч і, здавалося, спав. Але спав із розплющеними очима. Я різко втягнув ніздрями повітря. Ранок гірчив і лишав присмак голосів, які тут щойно лунали. Таке враження, ніби повз мене пройшла смерть. Або проїхав товарний потяг.

3

Зранку ми випили звареного Кочем чаю, він пояснив мені, як знайти Ольгу, і посадив до фури, котру перед тим заправив.

– Дай мені свою отруту, – сказав я. – Запитаю хоч, що ти п'єш. Де ти це купував?

– На площі, – відповів Коча. – В аптеці.

* * *

Внизу, відразу за мостом, починалась липова алея, дерева тяглись уздовж траси, сонце билось крізь листя й засліплювало. Водій натягнув сонцезахисні окуляри, я заплющив очі. Ліворуч від дороги відходила дамба, збудована тут на випадок повені. Навесні, коли ріка розливалась, навколо утворювались великі озера, іноді вони проривали дамбу й заливали міські двори. Ми вкотились до міста, минули перші будинки і зупинились на порожньому перехресті.

– Ну все, друг, мені праворуч, – сказав водій.

– Давай, – відповів я і зістрибнув на пісок.

На вулицях було порожньо. Сонце, ніби течією, повільно відносило на захід. Воно рухалось над кварталами, від чого повітря ставало густим і теплим, і світло по ньому осідало, як річковий мул. Була це стара частина міста, будинки стояли тут одно- або двоповерхові, з червоної потрісканої цегли. Хідники були всуціль засипані піском, на подвір'ях пробивалась зелень, так наче місто спорожніло й заростало тепер травою та деревами. Зелень забивала собою всі шпарки й тяглася в повітря легко й наполегливо. Я минув кілька дрібних магазинів із відчиненими дверима. Зсередини пахло хлібом і милом. Незрозуміло було, де покупці. Біля одного магазину, прихилившись до дверей, стояла розморена сонцем продавщиця в червоній короткій сукні. Важке смоляне волосся було укладене в неї на голові, мала засмаглу шкіру й великі груди, і цією теплою шкірою їй виступав піт, схожий на краплі свіжого меду. На шиї в неї висіли намиста й ланцюжки з кількома золотими хрестиками. На кожній руці мала по золотому годиннику, втім, може, це мені здалося. Проходячи, я привітався. Вона кивнула у відповідь, дивлячись на мене прискіпливо, втім, не впізнаючи. Яка вона уважна, подумав я. Ніби чекає на когось. Минувши пару кварталів, зайшов до телефонної контори. Усередині було вогко й розбовтано, мов в акваріумі, з відвідувачів біля віконечка каси стояли два місцеві ковбої в майках, що відкривали плечі, густо побиті татуюванням. Дочекавшись, коли ковбої відв'ялять, заплатив за телефон і вийшов на вулицю. Повернувшись за рік, пройшов вуличкою з зачиненими кіосками й опинився на площі. Площа нагадувала басейн, з якого випустили воду. Крізь вибілені дощами кам'яні плити проростала трава, все це ставало схожим на футбольне поле. По той бік площі розташовувався будинок адміністрації. Я зайшов до аптеки. За прилавком стояла світлопофарбована дівчинка в білому халаті на голе тіло. Побачивши мене, непомітно взула сандалі, що стояли поруч із нею на кам'яній прохолодній підлозі.

- Привіт, - сказав я. - Тут мій дідусь у вас ліки купив. Можеш сказати, від чого вони?

- А що з вашим дідусем? - недовіжливо запитала дівчинка.

- Проблеми.

- З чим?

- З головою.

Вона взяла в мене з рук пляшечку, прискіпливо подивилась.

- Це не від голови.

- Серйозно?

- Це від шлунка.

- Скріплює чи послаблює? - запитав я про всяк випадок.

- Скріплює, - сказала вона. - А потім послаблює. Але вони прострочені. Як він себе почуває?

- Кріпиться, - відповів я. - Дай яких-небудь вітамінів.

* * *

Офіс був поруч, у тихому затіненому провулку. Біля дверей росла розлога шовковиця, біля неї стояв побитий скутер. Раніше, за мого дитинства, тут був книжковий магазин. Двері, важкі, оббиті залізом і пофарбовані в

помаранчеве, лишилися із тих часів. Я відчинив їх і зайшов. Ольга сиділа коло вікна на паперах, складених купою. Була десь одного віку з моїм братом, але виглядала доволі добре, мала кучеряве руде волосся й крейдяну, мовби підсвічену зсередини лампами денного світла, шкіру. Майже не користувалась косметикою, можливо, це й робило її молодшою. Одягнена була в довгу ткану сукню, на ногах мала фірмові білі кросівки. Сиділа на документах і палила.

- Привіт, - сказав я.

- Добрий день. - Вона розігнала рукою дим і оглянула мене з голови до ніг. - Ти Герман?

- Ти мене знаєш?

- Мені Шура сказав, що ти зайдеш.

- Травмований?

- Так. Сідай. - Вона встала з паперів, показуючи на стілець біля столу.

Папери тут-таки завалились. Я було нахилився, аби зібрати, але Ольга зупинила.

- Кинь, - сказала, - хай лежать. Їх давно викинути треба.

Вона сіла в старе крісло, обтягнуте дерматином, і витягла ноги на стіл, як копи в кінофільмах, додавши кросівками якісь звіти й формуляри. Сукня на мить задерлась. У неї були красиві ноги - довгі худі литки й високі стегна.

- Куди ти дивишся? - запитала вона.

- На формуляри, - відповів я і сів напроти. - Оль, я хотів поговорити. У тебе є кілька хвилин?

- Є година, - кинула вона. - Хочеш поговорити про свого брата?

- Точно.

- Ясно. Знаєш що? - Вона різко прибрала ноги, литки знову промайнули перед моїми очима. - Пішли в парк. Тут немає чим дихати. Ти машиною?

- Попуткою, - відповів я.

- Не страшно. У мене скутер.

Ми вийшли, вона замкнула двері на навісний замок, сіла на скутер, той із третьої спроби завівся. Кивнула мені, я сів, легко взявши її за плечі.

- Германе, - повернулась вона, перекикуючи скутер, - ти коли-небудь їздив на скутері?

- Їздив! - крикнув я у відповідь.

- Знаєш, як руки тримати треба?

Я знічено прибрав руки їй із плечей і поклав на талію, відчуваючи під сукнею її білизну.

- Не захоплюйся, - порадила вона, і ми поїхали.

Парк був напроти, потрібно було всього лише перейти дорогу. Але Ольга промчала вулицею, виїхала на хідник і пірнула між густих кущів, якими було обсаджено територію парку. Тут була стежка. Ольга вміло прослизнула між деревами, і незабаром ми вискочили на асфальтову доріжку. Алеї були сонячні й порожні, за деревами виднілись атракціони, гойдалки, крізь які пробивались молоді дерева, дитячий майданчик, з пісочниць якого рвалась угору трава, будки, в яких колись продавались квитки, а тепер тепло туркотіли сонні голуби й ховались вуличні пси. Ольга об'їхала фонтан, звернула в бічну алею, проскочила повз двох дівчаток, котрі вигулювали такс, і зупинилась коло старого бару, що стояв над річкою. Бар був давній, наприкінці вісімдесятих, пам'ятаю, в одній із його кімнат відкрили студію звукозапису, переганяли вініл на бобіни та касети. Я тут, іще коли був піонером, записував хеві-метал.

Бар, як виявилось, і досі працював. Ми зайшли всередину. Було це доволі просторе приміщення, наскрізь пропахле нікотинном. Стіни були обшиті деревом, вікна завішані важкими шторами, в багатьох місцях пробитими недопалками та обмашеними губною помадою. За барною стійкою стояв якийсь чувак років шістдесяти, циганської зовнішності, я маю на увазі – в білій сорочці та з золотими зубами. Ольга привіталась із ним, той кивнув у відповідь.

– Не знав, що цей бар іще працює, – сказав я.

– Я сама тут сто років не була, – пояснила Ольга. – Не хотіла говорити з тобою в офісі. Тут спокійніше.

Підійшов циган.

– У вас є джин-тонік? – запитала Ольга.

– Немає, – впевнено відповів той.

– Ну а що у вас є? – розгубилась вона. – Германе, що ти будеш? – звернулась до мене. – Джин-тоніка в них немає.

– А портвейн у вас є? – запитав я цигана.

– Білий, – сказав циган.

– Давай, – погодився я. – Оль?

– Ну добре, – мовила вона, – будемо пити портвейн. Давно бачився з братом?

– Півроку тому. Знаєш, де він?

– Ні, не знаю. А ти?

– І я не знаю. У вас із ним були якісь стосунки?

– Так. Я його бухгалтер, – сказала Ольга, дістала сигарету і запалила. – Можна назвати це стосунками.

– Не ображайся.

– Та нічого.

Прийшов циган із портвейном. Портвейн розлито було в склянки, в яких на залізниці приносять чай. Лише підстаканників не було.

- І що збираєшся робити далі? - запитала Ольга, зробивши обережний ковток.

- Не знаю, - відповів я. - Я всього на пару днів приїхав.

- Ясно. Чим займаєшся?

- Та так, нічим. Тримай, - дістав із джинсів візитівку, простягнув їй.

- Експерт?

- Точно, - сказав я і випив свій портвейн. - Оль, ти знаєш, що все це господарство записане на мене?

- Знаю.

- І що мені робити?

- Не знаю.

- Ну, але ж не можу я все це залишити просто так?

- Мабуть, не можеш.

- У мене ж будуть проблеми?

- Можуть бути.

- Так що мені робити?

- Ти не пробував зв'язатись із братом? - помовчавши, запитала Ольга.

- Пробував. Але слухавку він не бере. Де він, я не знаю. Коча каже, що в Амстердамі.

- Знову цей Коча, - сказала Ольга і помахала циганові, аби той приніс іще.

Циган незадоволено випхався з-за стійки, поставив перед нами недопиту пляшку портвейну і вийшов на вулицю, очевидно, щоби його більше не турбували.

- Ця заправка, вона взагалі прибуткова?

- Як тобі сказати? - відповіла Ольга, коли я розлив і вона знову випила. - Грошей, які заробляв твій брат, вистачало, аби працювати далі. Але не вистачало, щоби відкрити ще одну заправку.

- Ага. Брат не хотів її продати?

- Не хотів.

- А йому пропонували?

- Пропонували, - сказала Ольга.

- Хто?

- Та е тут одна команда.

- І хто це?
 - Пастушок, Марлен Владленович. Він кукурудзою займається.
 - А, мабуть, я знаю, про кого ти.
 - А ще він депутат від Компартії.
 - Комуніст?
 - Точно. У нього мережа заправок на Донбасі. Ось тепер тут усе скуповує. Де він живе, я навіть не знаю. Він пропонував Юрі п'ятдесят тисяч, якщо я не помиляюсь.
 - П'ятдесят тисяч? За що?
 - За місце, - пояснила Ольга.
 - І чому він не погодився?
 - А ти б погодився?
 - Ну, не знаю, - зізнався я.
 - Я знаю. Погодився б.
 - Чому ти так вирішила?
 - Тому що ти, Германе, слабак. І припини витріщатись на мої цицьки.
- Я справді вже деякий час розглядав її сукню, виріз був досить глибокий, бюстгальтера Ольга не носила. Під очима в неї пробивались зморшки, це робило її обличчя симпатичним. Сорока років їй напевне не даси.
- Просто це не мое, Оль, розумієш? - я пробував говорити примирливо. - Я в його справи ніколи не ліз.
 - Тепер це і твої справи.
 - А ти, Оль, продала б її, якби це була твоя заправка?
 - Пастушку? - Ольга замислилась. - Я б її краще спалила. Разом із усім металобрухтом.
 - Що так?
 - Германе, - сказала вона, допиваючи, - є дві категорії людей, яких я ненавиджу. Перша - це слабаки.
 - А друга?
 - Друга - це залізничники. Ну але це так, особисте, - пояснила вона, - просто згадала.
 - І до чого тут Пастушок?
 - Та ні до чого. Просто я би не стала прогинатись під нього. А ти роби, як хочеш. Зрештою, це твій бізнес.
 - У мене, здається, немає вибору?

- Здається, ти просто не знаєш, є він у тебе чи ні.

Я не знайшовся з відповіддю. Розлив рештки. Мовчки стукнулись.

- Знаєш, - мовила Ольга, коли мовчанка затяглась, - тут поруч є дискотека.

- Знаю, - відповів я. - Я там колись уперше займався сексом.

- О? - розгубилась вона.

- До речі, в цьому барі я теж колись займався сексом. На Новий рік.

- Мабуть, даремно я тебе сюди привезла, - подумавши, сказала Ольга.

- Та ні, все гаразд. Я люблю цей парк. Ми, коли у футбол грали, завжди приходили сюди після гри. Перелазили через стіну стадіону і йшли сюди. Пити за перемогу.

- Уявляю собі.

- Оль, а якби я раптом надумав залишитись? Ти б працювала на мене? Скільки тобі платив брат?

- Тобі, - відповіла Ольга, - у будь-якому разі довелося б платити більше. - Вона дістала телефон. - О, дванадцята. Мені час іти.

За портвейн заплатила вона. Усі мої спроби розрахуватись проігнорувала, сказала, що добре заробляє і що не потрібно цього жлобства.

Ми вийшли на вулицю. Я не зовсім розумів, як бути далі, проте й питати її про щось іще бажання не було. Раптом її телефон запищав.

- Так, - відповіла Ольга. - А, так. - Голос її враз набув якоїсь відстороненості. - Так, зі мною. Дати йому слухавку? Як знаєте. Біля фонтана. - Ну ось. - Вона сховала слухавку. - Сам із ними й поговориш.

- З ким?

- З кукурудзяниками.

- Як вони мене знайшли?

- Германе, тут узагалі мало людей живе. Тож знайти когось зовсім не складно. Вони просили почекати їх біля фонтана. Усе, щасливо.

Сіла на скутер, напустила густого диму і зникла в нетрях парку культури та відпочинку.

* * *

Але як я їх упізнаю, подумалось мені. Я вже десять хвилин сидів на цегляному бортику висохлого басейну, на дні якого також росла трава. Вона тут, здавалось, росла усюди. З іншого боку, крім мене, двох старшокласниць із таксами та цигана з портвейном, у парку нікого і не було. Несподівано з-за рогу, розганяючи голубів і сигналячи у блакитне піднебесся, викотився бачений учора чорний джип. Упізнаю, подумав я.

Машина зробила коло пошани навколо басейну і зупинилась просто навпроти мене. Задні дверцята відчинились, до мене вихилився голомозий чоловічок у

легкій тенісці й білих штанях. Учора його не було. Посміхнувся всією своєю металокерамікою. З машини, втім, не вийшов.

– Германе Сергійовичу?

– Доброго дня! – відповів я, також не встаючи з бортика.

– Давно чекаєте? – Голомозий напівлежав на шкіряному сидінні, витягнувшись у мій бік і виказуючи в такий спосіб свою прихильність.

– Не дуже!

– Прошу вибачення. – Чувакові лежалося, мабуть, незручно, проте вставати він уперто не хотів. Очевидно, це було таке мірвання статусами, хто перший підійметься. – Ми ледве сюди заїхали.

– Та нічого, – сказав я, всідаючись зручніше.

– А я дивлюсь, ви чи не ви! – засміявся голомозий, зайорзав і, не втримавшись на слизькій шкірі, раптом з'їхав униз, під сидіння.

Я кинувся до нього. Але він спритно виповз нагору і, зайнявши зручну позицію, діловито простягнув мені руку. Мені не лишалося нічого іншого, як залізти всередину і привітатись.

– Ніколай Ніколаїч, – назвався він, дістаючи звідкись із-під себе візитівку, – для вас просто Ніколаїч.

Я дістав свою. На його було написано «помічник народного депутата».

– Вам куди? – запитав Ніколаїч.

– Не знаю, – кинув я, – мабуть, додому.

– Ми вас підвеземо, нам по дорозі. Коля, поїхали.

Водія теж звали Коля. Схоже, в них це була обов'язкова умова для отримання роботи. Якщо ти, скажімо, не Коля, шанси влаштуватися до них сильно зменшувалися. Поруч із Колею, на сусідньому кріслі, валявся старий «макаров», із якимись насічками на руків'ї. Я ще подумав, що таке легковажне ставлення до зброї обов'язково має призвести до чиеїсь смерті.

– Двері, – незадоволено мовив Коля.

– Що? – не зрозумів я.

– Двері зачини.

Я зачинив за собою двері, і джип рвонув у куші. Коля їхав навпростець, наче йшов за компасом, не особливо зважаючи на дорогу. Прокотився дитячим майданчиком, виорав колію біля дискотеки, де я вперше займався сексом, вистрибнув на бордюр і вивалився на дорогу. Але й тут не шукав легких шляхів, вивернув у якийсь глухий провулок, де замість дороги лежала бита цегла, вигріб якимось будмайданчиком і, перемахнувши через яму, викопану під фундамент, виїхав на трасу. І весь цей час Коля слухав якусь важку гітарну музику, якихось рамштайнів чи щось таке.

– Ховається від когось? – запитав я Ніколаїча.

– Ні-ні, просто Коля знає тут усі дороги, тому завжди зрізає.

Спочатку їхали мовчки. Потім Ніколаїч не витримав.

– Коля! – крикнув водієві, але той його не почув. – Коля, блядь! Вимкни цих фашистів! – Коля незадоволено озирнувся, але музику вимкнув. – Германе Сергійовичу... – почав Ніколаїч.

– Можна просто Герман, – перебив я його.

– Так-так, звичайно, – погодився Ніколаїч. – Я хотів із вами поговорити.

– Давайте поговоримо.

– Давайте.

– Я не проти.

– Прекрасно, Коля! – крикнув Ніколаїч.

Ми саме виїхали на міст. Посеред мосту Коля раптом зупинився і вимкнув двигун. Запала тиша.

– Ну, як вам тут у нас? – запитав Ніколаїч, так ніби ми й не стояли посеред дороги.

– Нормально, – відповів я невпевнено. – Скучив за рідними місцями. Ми що, далі не поїдемо? – я визирнув у вікно.

– Ні-ні, – заспокоїв Ніколаїч, – ми вас відвеземо, куди вам треба. Ви взагалі надовго приїхали?

– Не знаю, – я починав нервувати. – Видно буде. Брат поїхав, знаєте...

– Знаю, – вставив Ніколаїч. – Ми з Юрієм Сергійовичем, з Юрою, – подивився він на мене, – були в партнерських стосунках.

– Це добре, – сказав я невпевнено.

– Це прекрасно, – погодився Ніколаїч. – Що може бути краще за партнерські стосунки?

– Не знаю, – чесно зізнався я.

– Не знаєте?

– Не знаю.

– І я не знаю, – раптом зізнався Ніколаїч.

Позаду нас зупинився молоковоз. Водій засигналив. За молоковозом, я помітив, під'їжджала ще якась вантажівка.

– Коля! – знову крикнув Ніколаїч.

Коля вистрибнув із машини й ліниво пішов у бік молоковоза. Підійшов, піднявся на підніжку, просунув до водія у відчинене вікно свою велику голову, щось сказав. Водій заглушив машину. Коля зіскочив на асфальт і пішов до вантажівки.

– Ось до чого я веду, Германе, – продовжив Ніколаїч, – ви людина молода, енергійна. У вас багато амбіцій. Мені б особисто хотілось, щоби у нас із вами теж склались добрі партнерські стосунки. Як ви гадаєте?

- Це було б прекрасно, - погодився я.

- Не знаю, говорила вам Ольга Михайлівна чи ні, але ми зацікавлені в придбанні вашого бізнесу. Розумієте?

- Розумію.

- Ось, це добре, що ви мене розумієте. З братом вашим, Юрою, ми не встигли домовитись...

- Чому?

- Ну, розумієте, ми не встигли утрясти всі нюанси.

- Ну, ось він повернеться - утрясете.

- А коли він повернеться? - прискіпливо поглянув на мене Ніколаїч.

- Не знаю. Сподіваюся, скоро.

- А якщо не повернеться?

- Ну як це не повернеться?

- Ну, так. Якщо так складеться.

- Не говоріть дурниць, Ніколай Ніколаїч, - сказав я. - Це його бізнес, і він обов'язково повернеться. Я нічого продавати не збираюсь.

За нами вишикувалась колона машин. Ті, хто їхав назустріч, зупинились, питаючи Колю, чи все гаразд. Коля щось говорив, і машини швидко від'їжджали.

- Не нервуйте, - примирливо мовив Ніколаїч. - Я розумію, що ви не станете сходу продавати малознайомій людині бізнес свого брата. Я все добре розумію. Ви подумайте, час у вас є. З братом вашим домовитись ми не встигли, але з вами, сподіваюсь, у нас усе складеться як треба. Для вас це єдиний вихід. Справи у вас ідуть погано, я знаю. Брата вашого я теж розумів - усе-таки він підняв цей бізнес із нуля. Але бізнес, Германе, завжди потребує розвитку. Розумієте? Отримаєте гроші, розділите з братом. Якщо він повернеться. Ви подумайте, добре?

- Обов'язково.

- Обіцяєте?

- Клянусь, - відповів я, намагаючись бодай якось завершити цю розмову і відновити дорожній рух.

- Ну і домовились, - задоволено відкинувся на крісло Ніколаїч. - Коля!

Коля, не поспішаючи, сів за кермо, запустив двигун, і ми повагом рушили. За нами рушила й ціла колона.

Проїхавши міст, легко вискочили на гору, вивернули в бік заправки. Під'їхавши, Коля різко пригальмував. Я відчинив двері. Коло будки, на кріслах, грілись Коча і Травмований. Побачивши мене, здивовано перезирнулись.

- Ну, що ж, - прощаючись, сказав Ніколаїч. - Приємно, що ми з вами знайшли спільну мову.

- Послухайте, - ніби щось згадавши, спитав я його. - А що ви зробите, якщо я відмовлюсь?

- А хіба у вас є вибір? - здивувався Ніколаїч. І враз, широко посміхнувшись, додав: - Добре, Германе, я заїду за тиждень. Усього найкращого.

Коча сидів у своєму помаранчевому комбінезоні, розстебнутому на грудях, і грів на сонці бліді моці. На Травмованому була піжонська білосніжна сорочка й старанно випрасувані чорні штани. На ногах мав лаковані гостроносі черевики. Схожий був на фермера, що видає заміж єдину доньку. На мене обидва дивились із неприхованою неприязню, Травмований пропікав мене очима і погладжував пальцем смужку вусів, Коча зблискував псячими скельцями окулярів.

- Що таке, Германе? - про всяк випадок перепитав Травмований.

- Вони тебе били? - додав Коча.

- Смієшся? Ніхто мене не бив. Просто поговорили. Підвезли мене.

- Нові друзі? - похмуро запитав Травмований.

- Ага, - сказав я, - друзі. Хочуть купити цю заправку.

- Ми знаємо, Германе, - кинув Травмований.

- Знаєте? - перепитав я. - Прекрасно. А чого ви мені про це не сказали?

- Ти не питав, - ображено пояснив Травмований.

- Про що я мав вас питати?

- Ні про що, - незадоволено відповів Травмований.

- Я так і подумав.

- Ну і що ти подумав? - запитав Травмований після паузи.

- Не знаю. Я думаю, п'ятдесят штук за весь цей металобрухт - нормальна ціна.

- Нормальна ціна, кажеш? - Травмований підвівся, випроставши своє бомбардирське пузо. - Нормальна ціна?

- По-моєму, нормальна.

- Угу. - Травмований про щось міркував, розглядаючи носики своїх черевиків. - Нормальна. Дивись, Германе, - сказав зрештою. - Напореш косяків, потім не розгребеш. Найпростіше - це продати все на хуй, правильно?

- Може, й так, - погодився я.

- Може, й так, може, й так, - повторив Травмований, розвернувся й пішов у гараж.

Я впав на крісло біля Кочі. Той ховав очі за скельцями і дивився кудись угору, на важкі хмари, що раптом насунулись і тепер проповзали над горою, майже черкаючись об самотню щоглу над будкою, ніби перевантажені баржі, що пропливали над мілиною.

- Тримай, - я віддав Кочі вітаміни.

Той оглянув пляшечку, подивився на неї проти сонця.

- Що це? - спитав недовіжливо.

- Вітаміни.

- Від безсоння?

- Від безсоння.

- А чиі вони?

- Голландські, - сказав я. - Бачиш ці ієрогліфи? Це голландські. Вони туди грибів додають. Білих. Тож спати будеш як убитий.

- Дякую, Гер, - мовив Коча. - Ти не сильно звертай увагу на Шуру. Ну, продаси ти цю заправку - і хуй із нею. Не кінець світу.

- Думаєш?

- Я тобі кажу.

З відчинених воріт гаража вилетів шкіряний м'яч, важко ударився об нагрітий асфальт і покотився майданчиком. За ним із чорної гаражної пройми вийшов Травмований. На нас навіть не дивився. Підійшов до м'яча, легко, як на свою вагу, підчепив його лакованим носакон, підкинув у повітря, так само легко піймав лівою, знову підкинув угору. Став набивати, не даючи м'ячу опуститись. Робив це легко й невимушено, вміло прибирав живіт, аби не заважати польоту, іноді піддівав м'яч плечем, іноді головою. Ми з Кочею завмерли і мовчки спостерігали за цими чудесами пластики. Травмований, здавалось, зовсім не втратив форми, він навіть не спітнів, так - злегка запалені очі, дещо різке дихання. І цей живіт, яким він крутив навсібіч, аби не заважав.

Від траси під'їхали три фури. Водії вискочили, привітались із Кочею і теж стали спостерігати за Травмованим.

- Шура! - зрештою не витримав один із них. - Дай пас!

Травмований кинув поглядом у його бік і раптом легко відпасував. Водій наступив на м'яч, дещо незграбно кинув його перед собою й буцнув з усієї сили назад Травмованому. Шура прийняв і, обробивши, затиснув м'яч між ногами. Водії не витримали і з лементом кинулись на Травмованого. Почалось місиво. Травмований викручувався з водійських обіймів, не втрачаючи м'яча, возив суперників навколо себе, примушував їх падати і робити одне одному підніжки. Водії нападали на Травмованого, як пси на сонного ведмеда, проте нічого вдіяти не могли, страшно злостились і давали одне одному запотиличники. Усе ж поступово Травмований почав задихатись і відступати вглиб асфальтового майданчика, отримав пару разів по ногах і тепер дещо накульгував. Водії відчули кров і кидались на нього ще азартніше. Травмований укотре вивернувся, пропустив у себе під животом одного з водіїв, той увігнався головою в іншого, і вони посипались на асфальт. Третій кинувся їх підіймати. Шура перевів подих і подивився в наш бік.

– Германе! – крикнув. – Давай заходь! А то три на одного виходить!

Я відразу ж кинувся вперед. Травмований відпасував на мене, я підхопив м'яч і погнав майданчиком. Водії побігли за мною. Зробивши пару кіл навколо майданчика, вони теж почали видихатись, зупинились і, вперши руки в коліна, важко переводили подих, висолопивши язика, мов покійники, і нагадуючи здалеку трамвайні компостери. Я зупинився і запитально подивився на Травмованого. Той махнув рукою в бік водіїв, мовляв, дай і їм трішки пограти. Я буцнув у бік найдовшого з них, того, що стояв ближче. Він радісно кинувся до м'яча, розвернувся і з усієї сили зафігачив по шкіряній кулі. М'яч заплив у небо, розсікаючи повітря і задіваючи хмари, й зник у густій траві, що росла за майданчиком. Між водіями прокотилося розчарування. Але, порадившись між собою, вони побрели в зарості. Ми з Травмованим пішли за ними. Навіть Коча підвівся. Розтягнувшись, ми зайшли в пил і тепло, ніби африканські мисливці, що виганяють із трави левів. М'яч лежав десь у гушавині, чути було його сторожке гарчання і ледь вловиме биття його шкіряного серця. Ми обережно ступали, намагаючись углядіти його, час від часу перегукувались і дивилися в небо, де сунули все нові й нові хмари. Мені це враз щось нагадало – ці чоловіки, котрі сторожко бредуть до пояса в траві, відгортаючи руками високі стебла, пильно вдивляючись у сплетіння пагонів, прислухаючись до голосів, які лунають із хашів, виганяють із трави наляканих птахів, повільно перетинаючи безкінечне поле. Колись я це бачив. Напружені спini, постаті, що завмирають у сутінках, білі сорочки, що світять із темряви. Коли це було? Дев'яностий, здається. Так, дев'яностий. Літо. Домашня перемога над «Ворошиловградом». Гол Травмованого на останніх хвиликах. Краща його гра, мабуть. Ресторан «Україна» біля парку, напроти пожежної станції. Якесь, уже вечірне, святкування перемоги, рекетири і наші гравці, жінки у святкових сукнях, чоловіки в білих сорочках і спортивних костюмах, офіціанти, кооператори, ми, молоді, сидимо за одним столом із бандитами, гарячі хвилі алкоголю прокочуються крізь голову, так мовби ти забігаєш у нічне море, тебе накриває чорною солодко-гіркою хвилею, і вже на берег ти вибігаєш дорослішим. Ящики з горілкою, безкінечний стіл, за яким уміщаються всі, кого ти знаєш, голосна паршива музика, за вікнами сині вологі сутінки, мокрі від дощу дерева, голоси, що зливаються і нагадують про дощ, якісь розмови між чоловіками й жінками, відчуття якогось провалля, яке починається десь поруч, звідки дмуть гарячі нестерпні протяги, що забивають дух і розширюють зіниці, підшкірне відчуття тих невидимих жил, якими перетікає кров цього світу, і раптом, посеред усього цього золотого мерехтіння, вибухає скло, і повітря розсипається мільйоном кришталевих скалок – хтось із ворошиловградських вистежив наше святкування і запустив цеглиною в ресторанне скло, яке відразу ж розсипалось, і синя ніч увіпхалась до зали, тверезячи голови й остуджуючи кров. І враз, по короткій мовчанці, – загальний рух, злість у голосах, відвага, що пробивалась у кожному, гамірне вистрибування на вулицю через двері й розбите скло, гуркіт черевиків на мокрому асфальті, білі сорочки, котрі стрибають у бузкову ніч і світяться звідти, жіночі постаті коло вікна, які напружено вдивляються в темінь. Рекетири й кооператори, футболісти і шпана з нового району – всі розсипаються темрявою та прочісують пустирі, що починаються за парком, женучи невидиму жертву в бік ріки, не даючи їй вислизнути, дивна гонитва, сповнена азарту і радості, ніхто не хоче відставати, кожен пильно вдивляється в чорноту літа, пригинається до землі, намагаючись вглядіти ворога, за рікою горять далекі електричні вогні, так наче в траві ховаються жовто-зелені сонця, які ми хочемо вигнати, аби розігнати темряву навколо себе, яка гусне, мов кров, і прогрівається нашим диханням, ніби двигунами внутрішнього згорання.

Тієї ночі він спав глибоко й спокійно, наче хтось переганяв крізь нього сни. Вони прокочувались через нього, як вагони з мануфактурою через вузлову станцію, і він переглядав їх усі, мов начальник станції, від чого вигляд у нього був зосереджений та відповідальний. Спав він на вулиці, на своїй улюбленій катапульті, де вчора, проти ночі, випив принесені мною вітаміни. Я притягнув йому з вагончика стару шинель, накрив його, але вночі все одно пару разів прокидався й приходив перевірити, чи все з ним гаразд. Біля ніг його спали вуличні пси, що забрели з траси. Вітер переганяв нічним майданчиком паперові пакети. На плече йому сідали птахи, а до відкритих долонь заповзали мурахи, злизуючи зі шкіри червоні вітамінні плями. Вночі в північному напрямку відійшли останні хмари, небом висипали сузір'я, і погода знову нагадала про початок червня. Червень у цих місцях минав швидко й насичено – стебла повнилились гіркуватим соком, і листя шерхло, мов шкіра на морозі. Щодня ставало все більше пилу й піску, які потрапляли до черевиків і складок одягу, скрипіли на зубах та висипалися з волосся. У червні повітря прогрівалось, ніби військові намети, і починалася тепла пора малорухливих чоловіків на вулицях та галасливих дітей у водоймах. Уже на ранок стало зрозуміло, що готуватись слід до спекотного літа, яке триватиме безкінечно й випалить усе, що трапиться під руку, включно зі шкірою та волоссям. І навіть літні дощі нікого не врятують.

Прокидався Коча довго й почувався зранку засмученим, як у дитинстві, коли доводилося вставати разом із батьками, котрі поспішали на роботу і примушували збиратись на навчання. Прокинувшись, ходив довкола гаража, годував псів чорним хлібом, задумливо оглядав долину, врешті пішов будити мене. Сівши на сусідню канапу, довго оповідав якісь рвані випадкові історії про свою колишню дружину, діставав фотокартки, знайшов десь під канапою дембельський альбом, обтягнутий шинельним сукном, тикав його мені. Я ліниво відбивався, намагаючись знову заснути, але після дембельського альбому це було не так просто. Зрештою, підвівся і, обгорнувшись колючою лікарняною ковдрою, став слухати. Коча розповідав про любов, про те, як зустрічався зі своєю майбутньою дружиною, про секс на передньому сидінні старої «волги».

– Чому не на задньому? – перепитав я його. – Усі ж роблять це на задньому.

– Дружище, – пояснив Коча, – в старих «волгах» передне сидіння – суцільне, як і задне, тому немає жодної різниці, де цим займатись, ясно?

– Ясно, – відповів я йому, – немає жодної різниці.

І Коча вдячно кивав: правильно, дружище, ти все правильно січеш, – і з цим пішов варити чифір.

За якийсь час від заправки засигналила перша машина. Коча роздратовано начепив окуляри й поспішив на вихід.

– Коча, – сказав я йому, – давай допоможу.

– Та ладно, Гер, – відмахнувся він, – з тебе така допомога...

– Ну, яка е.

- Ну давай. - Він чекав у дверях, доки я шукав свій одяг. - Тільки надягни що-небудь. Куди ти у своїх джинсах? У мене там під ліжком є щось старе, пошукай, добре? - І пішов.

* * *

Під канапою в нього були дві валізи, напхані ганчір'ям. Усе це відгонило тютюном та одеколоном. Я збриджено покопався в першій валізі, знайшов чорні військові штани, латані на колінах, але ще цілком товарного вигляду, з сильним одеколонним запахом. Відчинив другу валізу, витяг бундесверівську куртку, м'яту, проте не рвану. Натягнув її на плечі. Куртка була затісна, Коча, мабуть, тому її і не носив, оскільки був десь однієї зі мною комплекції. Але вибирати особливо не було з чого. Я подивився у вікно. Віддзеркалення подрібнювалось сонцем і зезало в промінні. Можна було розпізнати лише якісь обриси, тінь. Збоку я скидався на танкіста, чий танк давно згорів, але бажання воювати лишилось. Із цими думками й пішов до праці.

* * *

О дев'ятій приїхав Травмований. Критично оглянув мій робочий одяг, гмикнув і пішов до себе у гараж. Я, за великим рахунком, не так допомагав, як заважав. Пару разів розлив бензин, довго розмовляв із якимось далекобійником, котрий гнав до Польщі, постійно зачіпав Кочу, не даючи йому виконувати професійні обов'язки. Врешті старий не витримав і відправив мене до Травмованого. Той усе зрозумів, дав мені просякнуту бензином ганчірку і наказав відчищати якийсь брукт, обліплений мулом, іржею та масляною фарбою. За півгодини такої роботи я вкінце змудився, все-таки багаторічна відсутність фізичної праці давалася взнаки.

- Шура, - сказав Травмованому, - давай перекуримо.

- Тут не курять, - відповів Травмований, - це ж бензозаправка. Ладно, - мовив за мить, - піди відпочинь, потім повернешся.

Я так і зробив.

* * *

Близько полудня увімкнули телефон. Я набрав Боліка.

Голос у нього був глухий і роздратований.

- Германе! - кричав він мені. - Як ти там?

- Нормально, - відповідав я. - Тут курорт. Річка поруч. Шуки ловляться.

- Германе! - намагався докричатись до мене Болік. - Які, на хуй, шуки? Які шуки, Германе? У нас звітно-виборна конференція на тижні, Германе. А ні хуя не готове, брат. І взагалі ти нам потрібен, по бізнесу. Ти коли будеш?

- Ось, Боря! - кричав я йому. - Ось саме про це я й хотів із тобою поговорити. По ходу я затримаюсь.

- Що, Гера? Що ти сказав?

- Затримаюсь, я сказав, затримаюсь!

- Як це - затримаєшся? Надовго?
- Тиждень максимум. Не більше.
- Германе, - раптом серйозним голосом запитав Болік. - У тебе там усе нормально? Може, чимось допомогти треба?
- Та ні, - я говорив легко й переконливо, - розслабся. За тиждень буду.
- Ти ж там не залишишся, правда? - голос Боліка справді віддавав якоюсь чи то стурбованістю, чи то недовірою, чи навіть надією.
- Та ні, ну що ти.
- Германе, я тебе давно знаю.
- Тим більше.
- Ти ж не зробиш цього?
- Не хвилюйся, я ж сказав.
- Германе, просто, перш ніж зробити дурницю, подумай, добре?
- Добре.
- Подумай про нас, твоїх друзів.
- Я думаю про вас.
- Перш ніж зробити дурницю.
- Ну, ясно.
- Подумай, добре, Германе?
- Ну аякже.
- Давай, брат, давай. Ми любимо тебе.
- І я вас, Боря, я вас теж люблю. Обох. Тебе більше.
- Не пизди. - Болік нарешті поклав слухавку.
- Так-так, - кричав я, слухаючи з того боку короткі гудки, - і я за тобою теж! Дуже-дуже!

* * *

Після цього я кілька разів набирав брата. Той уперто не відповідав. Сонце заливало кімнату, пил стояв, ніби збовтана рибою річкова вода. Я дивився за вікно і відчував, як опускається тепле нутро червня, торкаючись усього живого на цій трасі. Що робити далі? Можна було ще раз спуститись у долину, спробувати знайти друзів і знайомих, яких я не бачив сто років, поговорити з ними, розпитати про справи, про життя. Можна було ще сьогодні виїхати звідси якими-небудь попутками, вибратись подалі від усього цього пекла з тисячею променів і спогадів, котрі забивали легені й сліпили очі. Найпростіше було, звісно, все це продати, а бабки розділити з компаньйонами. Брат, скоріше за все, ображатись не став би. Навіть якби

став, що б це змінило? Особливих варіантів він мені не залишив. Можна якийсь час тусувати тут із Кочею, доки тепло і шуки ловляться, робити вигляд, що хочу допомогти, заливати бензин до фур. Але рано чи пізно доведеться мати справу з документами, податками, усім тим мотлохом, якого я сторонився все своє життя. Тепер історія з реєструванням фірми на мое ім'я видавалась дивною й нерозумною, брат мусив це все передбачити, він, на відміну від мене, все завжди прораховував, навіщо йому було підставляти мене, я так і не зрозумів. А головне – чому він тепер зник, нічого не пояснивши, не лишивши жодних розпоряджень: мовляв, роби, що хочеш, хочеш – продай усе, не мороч собі голову, хочеш – віддай бідним, перепиши контору на дитячий притулок, хай самі заправляють бензином увесь цей ковбойський автотранспорт, а хочеш – просто підпали цю будку разом зі свідоцтвом про реєстрацію і їдь додому, де на тебе чекають вірні друзі й цікава робота. Але він жодного розпорядження не лишив. Просто зник, як турист із готелю, витягнувши мене на просмолені сонцем пагорби, на яких я завжди почувався невпевнено – ще з дитинства, від перших спогадів і аж до останніх років, проведених тут, аж до того прекрасного осіннього дня, коли ми з батьками вибралися звідси, коли наш тато, відставний військовий нікому не потрібної армії, отримав житло поблизу Харкова і ми поїхали. Брат тоді лишився, не захотів їхати, навіть говорити про це не хотів, від початку сказав, що залишиться, і, здається, так до кінця й не пробачив нам тієї втечі. Відкрито він про це ніколи не говорив, але я завжди відчував відстороненість із його боку, особливо щодо батьків, які здались і покинули цю долину з усім її сонцем, піском та шовковицею. Він залишився, вкопався в пагорби і відстрілювався навісід, не бажаючи поступатись своєю територією. Нічим не виправдана впертість, котрої я ніколи не розумів, це нас і різнило: він здатен був до останнього чіплятись за порожню землю, я легко поступався порожнечей, намагаючись її позбутись. Зрештою, життя все розставило по-своєму: він сидів в Амстердамі, я застряг на цьому пагорбі, з якого, здавалося, видно було кінець світу, і він мені відверто не подобався.

* * *

Коча зовсім знесилився, сидів на катапульті й ліниво відбивався від водія, якогось свого давнього приятеля, котрий так само ліниво намагався підбити Кочу до подальшої роботи, себто заправити його перед далекою дорогою. Я вийшов надвір і заступив старого на бойовому посту. Сонце пахло бензином і висіло над нашими головами, мов бензинова груша.

* * *

Робота внесла в мое сум'яття певну розміреність і впорядкованість. Коли тобі є чим зайнятись, ти менше думаєш про коридори майбутнього, якими так чи інакше доведеться пройти. Я допомагав компаньйонам, до вечора крутився під помаранчевим червневим небом, а ввечері Коча дістав консерви, забив пару папірос і надягнув мої навушники. Ми сиділи під яблуневими гілками мовчки й розслаблено, відчуваючи шкірою, як спадає сонце і від ріки поступово підіймається свіжість. Коли зовсім стемніло, Травмований почав збиратись, мився під жовтого кольору пластмасовим рукомийником, поливався парфумами. Надягнув свою піжонську білу сорочку і спустився в долину, до золотої електрики та бузкових тіней у провулках, де на нього чекали його коханки, відчинивши вікна в чорну і свіжу ніч.

* * *

Свіже повітря й солодкий драп робили сон глибоким і розміреним, ніби старе річище; шкіра, розпалена сонцем, до ранку охолоджувалась, хоча

простирадло ще довго зберігало тепло, яке передалось від тіла. Зранку Коча підійняв мене своїми байками, зготував сніданок і вигнав на вулицю чистити зуби. Усе це нагадувало якусь дитячу туристичну мандрівку, я зовсім випав із часу, несподівано отримавши відпустку, круїз на бензозаправку, і тепер дещо ошаліло блукаючи поміж скатів, обплетених травою, та іржавого заліза, в якому ховалися польові птахи. Травмований дивився на мене так само недовіжливо, проте не надто суворо; наступного вечора, уже в середу, знову дістав м'яча, виніс із гаража дві банки з-під фарби і, поставивши мене в ці імprovізовані ворота, довго відточував удар лівою. Дехто з водіїв мене впізнавав, вітався, питав, як справи, чи надовго я і де мій брат. Я уникав прямих відповідей, говорячи, що все нормально, хоча розумів, що говорю нещиро. Зрештою, кого це обходило.

* * *

У четвер по обіді з'явилась Ольга. Приїхала на своєму скутері з великим плетеним кошиком на плечі. Кошик бився об кермо і заважав їхати, Ольга легковажно обігнала фуру, зіскочила з траси і, промчавши до заправки, вирулила перед нами. Ми з Кочою сиділи на кріслах і відганяли нав'язливих ос, що крутилися навколо, заморочені запахом тютюну та одеколону. Ольга зіскочила зі скутера, привіталася з Кочою, кивнула мені.

- Ти ще тут? - запитала.

- Так, - відповів я, - вирішив узяти відпустку. За власний рахунок.

- Зрозуміло, - сказала Ольга. - Як там твої друзі?

- Які друзі?

- На джипі.

- А, ці. Прекрасно. виявились надзвичайно милими людьми.

- Серйозно? - не повірила Ольга.

- Крутили мені музику, пропонували товаришувати.

- Ну і як?

- Музика? Гівно.

- А товаришувати?

- Я думаю, - зізнався я.

- Ну-ну, - холодно мовила Ольга. - Ось, Коча, тримай, - простягла старому кошика й пішла в гараж до Травмованого.

Подякувати Коча не встиг. У кошику виявилися свіжий хліб і молоко у пластиковій пляшці з-під кока-коли. Коча задоволено відламав шматок хліба й схопив його жовтими й міцними, як у старого пса, зубами. Простягнув мені пляшку з молоком. Я відмовився. Скутер виблискував білими боками, швидко нагріваючись під сонячним промінням. У долині було тихо, між дерев снували птахи, ніби намагаючись знайти в повітрі найменш прогріті ділянки.

За якийсь час із гаража вийшла Ольга. За нею, в робочому одязі, витираючи шию білосніжною хусткою, пихтів Травмований. У руці тримав якісь папери,

котрі, очевидно, щойно отримав від Ольги, незадоволено розмахував ними і намагався щось їй пояснити. Але та його навіть не слухала.

- Шура, - сказала вона, - ну що ти від мене хочеш?

Травмований зіжмакав папери, засунув їх до кишені куртки і, розмахуючи кулаками, зник у гаражі.

- Що там у вас? - запитав я про всяк випадок.

- Нічого, - коротко відповіла Ольга. Сіла на скутер, завела його, посиділа так якусь мить, заглушила двигун. - Германе, - сказала, - у тебе зараз багато роботи?

- Загалом багато, - розгубився я. - Але ось саме зараз у мене перерва.

- Давай сходимо на річку, - запропонувала вона. - Коча, - звернулась до старого, - ти не проти?

Коча на знак згоди зробив великий ковток.

- Ну то що - ти йдеш? - Ольга знову зістрибнула зі скутера і рушила схилом униз.

Мені не лишалось нічого іншого, як встати і піти слідом. Вона йшла попереду, вишукуючи стежку поміж густих кущів терну та молодих шовковиць. Схил круто обривався, трава забивалась Ользі до кросівок, зі стебел злітали метелики та оси, під ногами миготіли смарагдові ящірки. Я ледве встигав за нею, знемагаючи від бігу крізь розпечене повітря. Зелені ставало все більше, долина то виникала з-поза високих гілок, то ховалася за ними, кілька разів доріжка просто щезала, тоді Ольга легко зістрибувала в траву і пробиралась уперед. Зрештою я не втримався на ногах і покотився вниз гірким полином, проклинаючи все на світі.

- Ей, що там? - гукнула Ольга звідкись ізнизу. - З тобою все добре?

- Добре-добре, - незадоволено відповів я.

Мені не подобалось, що вона помітила і мою втому, і те, як я закотився в ці трави, і те, що я не витримую темпу, який вона задала ще там, нагорі. Ну, давай, думав, підійди і подай мені руку допомоги. Для чогось же ти мене затягла в ці хащі. Давай, підійди до мене.

Але вона й не думала підходити. Вона стояла десь унизу, за стеблами, невидима й розпалена бігом, стояла і чекала, тож я мусив підвестись і, вигрібаючи з кишень пісок, рушити вперед, на її дихання. Далі йшли мовчки. Річка була не так близько від заправки, простіше було спуститися сюди трасою, але Ольга вперто оминала дерева й кущі, продиралась крізь бур'яни, перестрибувала через нори та ями, аж раптом доріжка урвалася - унизу, просто під нами, зблискувала річка. Ольга ступила вперед і, ковзнувши крутим крейдяним схилом, легко з'їхала до води. Я приречено скотився за нею. На березі був невеликий клаптик піску, оточений зусібіч очеретом.

- Тільки не дивись, - сказала вона. - Я без купальника.

- Я бачу, - відповів я.

Вона скинула довгу сукню, під якою виявились лише білі трусики, і ступила до води. Я хотів відвернутись, проте не встиг.

- І плавати я теж не вмію, - сказала вона, стоячи у воді по горло.

- Я теж, - відповів я, скинув свої танкістські обладунки й пішов до неї.

Вода була тепла, крейдянні гори, відбиваючи сонячне проміння, прогрівали її, у такій воді зовсім не хотілось рухатись.

- Я, - сказала Ольга, - колись працювала піонервожатою в піонерському таборі. Це кілометрів п'ятдесят звідси. І ми кожного дня з напарницею мусили виловлювати з ріки піонерів.

- Потопельників, чи що? - не зрозумів я.

- Ні, яких потопельників? Нормальних живих піонерів. Вони запливали в очерети і ховались там до вечора. Знали, що ми плавати не вміємо. Ти уявляєш, яка це відповідальність?

- Уявляю, - сказав я. - А ми з друзями рибу глушили в цій ріці.

- Тут є риба?

- Немає. Але ми її все одно глушили.

- Зрозуміло. - Краплі води в рудому волоссі Ольги мідно зблискували, а зморшки під очима зовсім розгладились від теплої води. - У тебе тут багато друзів?

- Так. Друзів дитинства.

- Чим вони відрізняються від інших друзів?

- Вони багато пам'ятають.

- Германе, в тебе комплекси.

- У мене багато комплексів. Наприклад, я не вмію плавати.

- Я теж не вмію плавати, - жорстко відповіла Ольга. - Але не комплексую з цього приводу.

- Ось так і потонеш - незакомплексованою.

- Не потону, - впевнено сказала Ольга. - Не можна потонути в ріці, в якій плаваєш усе життя.

- Може, й так. Просто я в ній давно вже не плавав.

Комахи перебігали поверхнею води, наче рибалки взимку - сірою кригою.

- Що ти вирішив? - не витримала Ольга. - З цією заправкою?

- Не знаю. Вирішив почекати. Час у мене є. Може, брат повернеться.

- Ясно. І скільки будеш чекати?

- Не знаю. Літо довге.

- Знаєш, Германе, - мовила вона раптом, відганяючи від волосся ос, - я тобі допоможу, якщо буде потрібно.

- Добре, - відповів я їй.

- Але я хочу, щоб ти зрозумів - це лише бізнес. Ясно?

- Ясно.

- Тоді що ти знову на мене витріщаєшся? Я ж сказала, що без купальника.

Вода відносила гілки й перегортала піщаним дном чорну траву, комахи нависали над водою, липнучи до її клейкої поверхні, в'язка й тягуча полуднева ріка не так текла, як тривала.

За якийсь час ми вибрались на берег і почали збиратись. Ольга знову попросила не дивитись, непомітним рухом стягла з себе мокрі трусики і, затиснувши їх у долоні, стала натягувати сукню. Ми рушили і, видершись на крейдяні кручі, побрели вгору, слідом за вечірнім сонцем, що вже викотилось за пагорби. Ольга йшла попереду, міцно стискаючи в лівій долоні трусики, сукня обліпила її мокре тіло, і я взагалі намагався на неї не дивитись. На заправці вона забрала в Кочі порожній кошик, непомітно кинула туди білизну, пошепотілась про щось із Травмованим, після чого той кинув на мене суворий погляд, сіла на скутера і розчинилась у вечірньому повітрі, мов її і не було.

* * *

Увечері Коча хрипко розповідав про своїх жінок, про їхню підступність, нерозумність та ніжність, за які він їх і любив. Консерви закінчувались, я дав Кочі грошей, той сів на стару «україну» і поїхав униз, за харчами. Я лишився сидіти в кріслі, дивлячись, як над трасою протікають червоні потоки, повітря тужавіє від пилу й сутінків, а небо стає схожим на томатну пасту.

* * *

Це були дивні дні - я опинився поміж давно знайомих і зовсім невідомих мені людей, які дивилися сторожко, щось від мене вимагаючи, чекаючи на якісь вчинки з мого боку. Вони всі ніби завмерли, слухаючи, що ж я тепер скажу і як саме почну діяти. Мене це відверто напружувало. Я звик відповідати за себе і за свої вчинки. Але тут був дещо інший випадок, інша відповідальність. Вона звалилась на мене, мов родичі з вокзалу, і її позбутись було не те щоби неможливо, а просто якось незручно. Я жив своїм життям, сам вирішував свої проблеми й намагався не давати незнайомим зайвий раз номер свого телефону. І ось раптом опинився посеред цього натовпу, відчуваючи, що так просто мене не відпустять, що доведеться з'ясовувати стосунки й виходити якось із ситуації, що склалась. На мене тут, схоже, розраховували. Мені це відверто не подобалось. Головне - дуже хотілось гарячої піци.

* * *

Наступного дня, себто в п'ятницю, ближче до вечора, до нас заїхав дивний персонаж, який відразу ж звернув на мене увагу, та і я його теж помітив. Приїхав він на старому «уазі», на таких машинах колись їздили агрономи та прапорщики, їхав з півночі, повертався в місто, одягнений був, як і я, у військові штани та камуфляжну майку. На голові мав якогось есесівського кашкета. Дивився на всіх підозріло й допитливо. Мовчки привітався з Кочем, віддав честь Травмованому, пройшов із ним до гаража. Побачивши мою бундесверівську куртку, підійшов, привітався.

- Гарна куртка, - сказав.
- Нормальна, - погодився я.
- Це гарне сукно. Ти Герман?
- Герман, - відповів я.
- Корольов? Юріка брат?
- Ну.
- Ти мене, мабуть, не пам'ятаєш, я робив із твоім братом бізнес.
- Тут усі робили з моім братом бізнес, - дещо роздратовано мовив я.
- У нас із ним були особливі стосунки. - Він постарався виділити слово «особливі». - Він брав у мене пальне для літаків і продавав кудись у Польщу. Фермерам.
- У тебе - це де?
- На аеродромі.
- Ти працюєш на аеродромі?
- На тому, що від нього залишилось. Ернст, - назвався він і простягнув руку.

- Що це в тебе за ім'я?
- Це не ім'я, це поганялово.
- Ну, а звати тебе як?
- Та так і зви - Ернст. Я вже звик. Ти хто за освітою?
- Історик.

Він змінився на обличчі. Уважно оглянув мене з голови до ніг, обережно взяв під лікоть і, вивівши з гаража, потягнув убік від здивованих Кочі з Травмованим.

- Знаєш, Германе, - він все тримав мене під лікоть, відтягуючи подалі від заправки, - я теж історик. Ця робота на аеродромі - просто так сталось. Ти що закінчував?
- Харківський університет.
- Істфак?
- Істфак.
- Де практику проходив?
- Та під Харковом і проходив.
- Колав?
- Колав.

- А що можеш сказати з приводу «Мертвої голови»?
- Якої голови?
- Мертвої. Дивізія така була.
- Ну, - завагався я, - нічого хорошого.
- Ось що, Германе. - Він боляче стиснув мій лікоть. - Ти обов'язково маєш приїхати до мене на аеродром. Я відкрию тобі очі.
- На що? - не второпав я.
- На все. Ти ж нічого не розумієш.
- А ти розумієш?
- А я розумію. Я, Германе, перекопав тут усе аж до Донбасу. Одним словом, так: чекаю на тебе в понеділок. Приїдеш?
- Приїду, - погодився я.
- Знайдеш?
- Знайду.
- От і добре.

Він рішуче повернувся й рушив до «УАЗа». Підійшов до Кочі, сунув йому бабки за бензин і застрибнув до кабіни.

- У понеділок! - крикнув на прощання.

Коли пил за ним розвіявся, я підійшов до Кочі.

- Хто це? - запитав.
- Ернст Тельман, - відповів задоволено Коча, - кращий друг німецьких піонерів.
- Що за ім'я?
- Нормальне ім'я, - засміявся Коча. - Механік з аеродрому.
- Мабуть, я його знаю.
- Тут усі всіх знають, - ніби повторив за кимось Коча.
- Він нам спирт зливав із якихось авіаційних запасів. Років двадцять тому, - почав пригадувати я.
- Ось бачиш, - погодився Коча.
- А чому Ернст?
- Він перекопав тут півдолини. Шукає німецькі танки.
- Танки?
- Угу.

- Для чого йому танки?

- Не знаю, - зізнався Коча. - Для самоствердження. Він говорить, що десь тут у наших місцях лишилось кілька танків. Ну і шукає тепер. У нього вдома цілий фашистський арсенал - автомати, снаряди, ордени. Але при цьому він не фашист, - попередив Коча. - Через це і Ернст Тельман.

- Ясно, - зрозумів я.

- Німецький танк, - додав, підійшовши, Травмований, - великих грошей коштує. Тільки хуй він що відкопає.

- Чому? - здивувався я.

- Гера, - роздратовано сказав Травмований, - це ж не мішок картоплі, це шістдесят тонн заліза. Чим він його, саперною лопаткою копати буде? Ладно, давай працювати.

Травмований незадоволено розвернувся і зник у гаражі. Я побрів за ним. Шістдесят тонн, думав, справді не мішок картоплі.

* * *

Для себе я виявив, що робота може давати якщо не задоволення, то принаймні почуття чесно виконаного обов'язку. Востаннє щось подібне я відчував у третьому класі місцевої школи, коли нас вивозили збирати яблука в радгоспних садах і ми старанно шукали важкі опалі фрукти в холодній вересневій траві. У суботу машин було більше, ніж зазвичай. Вони рухались на північ, у бік Харкова. Коча радісно рахував бабло, переживаючи, чи стане на всіх запасів пального, оскільки бензовоз мав приїхати лише наступного тижня.

* * *

Удень, коли черга спала, а сонце викотилось на найвищу точку, я скинув важкі рукавиці, попередив Кочу, що відійду на годину, і рушив уздовж пагорба, подалі від траси. Навіть не знаю, куди саме я збирався йти, скоріш за все, просто потрібно було від усього цього перепочити, пройтися мальовничими околицями, так би мовити. Спустившись із пагорба в балку і вибравшись нагору, я вийшов на безкінечні кукурудзяні поля, котрі тяглися до обрію, та й за обрієм, схоже, вони так само тяглися. Жодної дороги тут не було, тож я просто пішов уперед, намагаючись, аби сонце світило в спину і не сліпило очей. Краєвид був салатовим від молодої кукурудзи й чорним від сухої землі, де-не-де траплялись невеликі западини, місцевість нагадувала поле для гольфу, на якому для чогось висіяли кукурудзу. Раптом попереду, метрів за двісті, помітив якусь постать: хтось завмер, прислухаючись до навколишньої тиші. Я не міг розгледіти, хто саме це був, і подумав, що ми дивно, мабуть, тут виглядаємо - посеред кукурудзи, посеред чорноземних масивів, дивно і підозріло. А підійшовши, упізнав Катю.

Була вона в джинсовому комбінезоні, в якому їй, мабуть, було важко рухатись по такій спеці. Під комбінезоном мала яскраво-жовту майку. На ногах у неї були ті самі сандалі, що й минулого разу. Вона мене теж помітила, стояла й чекала, доки я підійду.

- Що ти тут робиш? - запитав я замість привітання.

- А ти? - вона, схоже, зовсім не здивувалась, побачивши мене.

- Тебе шукав.

- Ага, розповідай, - вона дивилась холодно й недовірливо.

- Привіт, - простягнув їй руку.

Вона якусь мить подумала, тоді простягла свою. Навіть посміхнулась, хоча скоріше зневажливо, ніж дружньо.

- Так що ти тут робиш?

- Пахмутову шукаю.

- Кого? - не зрозумів я.

- Пахмутову. Вівчарку. Вона постійно сюди забігає, в поля.

- Повернеться. Собаки - вони мудрі.

- Та вона стара зовсім, - занепокоєно сказала Катя. - У неї склероз. Вона пару разів вибігала на трасу, я її потім ледве знаходила. Добре, що її тут усі знають, тому ніхто не чіпає.

- Так прив'яжи її. Щоби вона не тікала.

- Давай я тебе прив'яжу, - розізлилась Катя. - Щоби ти не тікав.

- Ну все, все, - примирливо мовив я.

Але Катя вже не слухала. Відвернулась і почала кликати свою вівчарку.

- Пахмутова! - кричала вона в порожні поля. - Пахмутоваааа!

І тут з'явився дивний звук. Він наростав, розпадаючись на деренчливі ноти й розвалюючи собою тишу, мов криголам - річкові льоди. Катя враз напружилась і подивилась угору. Небом рухався дивний предмет. Рухався він у наш бік, і незабаром я зрозумів, що це кукурудзяник, АН-2. Несподівано Катя кинулась до мене і, потягнувши за рукав, упала на землю. Я впав на неї. Нічого собі, подумав. А Катя враз зашепотіла:

- Лежи тихо й не рухайся. І прикрий мене. У мене майка яскрава, можуть помітити.

- Хто? - не зрозумів я.

- Кукурудзяники.

- Це що - їхня авіація?

- Так. Краще їм на очі не потрапляти. Вони не люблять, коли хтось заходить на їхню територію. Можуть бути проблеми.

- Та ладно, - я спробував підвестись.

Але Катя жорстко потягла мене на себе і сказала з невідомим переляком у голосі:

- Лежи, я сказала!

Я ввіткнувся обличчям їй у плече. Земля під її волоссям була суха й потріскана, кукурудзяними стеблами перебігали мурахи, і пил забивався Каті в чорне волосся. Очі в неї були кольору пилу, вона ніби намагалася злитись із місцевістю й лишитись непоміченою. Літак тим часом підлітав, гудів відчайдушно й погрозово, і якоїсь миті я прикрив Катю собою, втиснувшись у неї, як у траву. Вона насторожено дихала і раптом ковзнула рукою мені під футболку.

- Ти зовсім мокрий, - сказала здивовано.

- Це від сонця.

- Лежи тихо, - повторила.

- Який у тебе незручний комбінезон. - Я намагався розстебнути гудзики на її шлейках і просунути руку їй під футболку, але вони не піддавались, я марно їх смикав і тягнув на себе, нервував і злився, а вона якось відсторонено й невагомо торкалась моєї шкіри, втім, навіть не дивлячись на мене. Вона вся зосередилась на цьому літакові, що раптом важкою тінню шугнув по наших тілах, оглушив ревом і швидко почав віддалятися, лишаючи по собі дим, чад і пустку. Мені навіть удалось розстебнути їй один із гудзиків, але тут вона, схоже, відчула, що небезпека минула, і враз, витягнувши руку мені з-під футболки, легко мене відштовхнула.

- Усе, досить, - сказала і підвелась.

- Почекай, - не зрозумів я. - Куди ти?

- Вставай.

- Та куди ти? Чекай.

- Досить, - спокійно повторила вона і застебнула гудзик, над яким я так довго бився.

Чорт, подумав я. І раптом почув над головою важке дихання. Підвівшись, побачив коло себе вівчарку. Я навіть не помітив, коли вона підійшла. Тепер бабуса Пахмутова стояла поруч і дивилась на мене з якимось непідробним здивуванням - мовляв, що ти від нас хочеш. І я не знав, що їй відповісти.

- Усе, пішли, - кинула Катя й рушила в бік телевежі, що стриміла з-поза обрію.

Пахмутова охоче рушила за нею. Я підвівся, обтрусив пил і обламано потягся за ними. Дорогою Катя мовчала, на мої спроби зав'язати розмову не звертала уваги, щось мугикала собі під носа й розмовляла переважно з Пахмутовою. Біля воріт вежі зупинилась і простягла мені руку.

- Дякую, - сказав я. - Вибач, коли щось не так.

- Та ладно, - відповіла вона спокійно. - Усе гаразд. Не забрідай у кукурудзу.

- Що ти їх так боїшся?

- Я їх не боюсь, - відповіла Катя. - Я їх знаю. Все, я пішла.

- Чекай, - зупинив я її. - Що ти увечері робиш?

- Увечері? Уроки вчу. І зранку теж, - додала вона.

Вівчарка на прощання обняла мое взуття і теж рушила додому. Вечір важкого дня, подумав я.

* * *

Травмований подивився на мене з підозрою, мовби все знаючи й розуміючи. Але промовчав. А вже збираючись додому, підійшов і сказав:

- Коротше, Германе, - голос його звучав глухо, але довірливо. - Ти нам завтра будеш потрібен.

- Кому це - вам?

- Побачиш, - ухилився від відповіді Травмований. - Ми заїдемо годині об одинадцятій. Будь готовий. Справа серйозна. На тебе можна розраховувати?

- Ну ясно, Шур, що за розмова.

- Я так і думав, - сказав Травмований, сів у свій легковик і покотив до траси.

Ну ось, подумав я, почалось. І не говори, що ти був до цього не готовий.

5

Я довго думав над цією історією. Як трапилось, що вони мене втягнули до своїх розборок? Що я тут роблю? Чому досі не поїхав звідси? Головне - що намислив собі Травмований? Знаючи його характер і складні стосунки з реальністю, можна було чекати на будь-який учинок із його боку. Але як далеко він міг зайти? Адже справа, думав я, стосується бізнесу, тож наскільки готовий він захищати його? І яку роль у цій комбінації він приготував для мене? Я намагався зрозуміти, що чекає на мене завтра вдень, чи доживу я до наступного вечора і чи не варто мені звалити звідси прямо зараз. Ніхто не міг гарантувати, що все завершиться спокійно й безкровно, вони всі готові йти на принцип: і Травмований, і ці пілоти на кукурудзянику - у всіх у них надто багато амбіцій, аби вирішувати питання організаційного характеру без трупів. Так, ніби все повернулось назад - шкільні роки, дорослий світ, який знаходиться зовсім поруч, наче хтось відчинив двері до сусідньої кімнати і ти бачиш усе, що там діється, а головне - бачиш, що нічого доброго там насправді немає, але тепер, оскільки двері відчинені, ти теж якимось чином стаєш до всього цього причетним. З такими думками погано чекати, вони вимагають вирішення. І вирішення залежить не лише від тебе. Усе вирішиться тоді, коли поруч із тобою стоятимуть брати по зброї. Проте де вони, ці брати, і хто вони? Я стояв у темряві, відчуваючи насторожене дихання та гарячий стукіт рішучих сердець. Ніч розпалювалась, мов свіжий асфальт, до ранку не лишалось ні часу, ні терпіння. Можливо, це й був той момент, коли потрібно було вирішувати - лишатись чи забиратися геть. І цей момент я проспав.

* * *

Прокинувся я рано, розуміючи, що час для відступу втрачено і відступати просто немає куди. Вийти ось так просто на сонячне світло, що впевнено заливало кімнату, й залишити цю територію мені видавалось неможливим.

Уночі я ще зміг би це зробити, проте не тепер. Відразу стало простіше думатись, я підвівся і, намагаючись не розбудити Кочу, почав збиратись. Надягнув свої танкістські штани, знайшов під ліжком важкі військові черевики, побиті, проте цілком надійні. Подумав, що краще сьогодні бути в них, на випадок кривавих сутичок. Натягнув на плечі футболку, вийшов надвір. Серед брукху знайшов зручну арматуру. Зважив на долоні. Саме те, що треба, подумав собі й пішов назустріч невідомому. Невідоме, втім, затримувалось. Після двогодинного засмагання на кріслах хотілося спати і їсти, проте я розумів, що перед подібними бойовими виправами про їжу краще не думати. І десь у такому настрої провалився в солодкий ранковий сон.

Зовсім поруч зі мною, на відстані кількох кроків, раптом розчинилось повітря і з'явився незрозумілий протяг. Тягло звідти гарячим вітром і важким утробним жаром. Жар цей в'їдався у сон, тож мені здалось якоїсь миті, що я таки втік, зібрався з силами і вискочив назад, до звичного життя. І, навіть прокинувшись, іще деякий час відчував, як триває це сонячно-нудотне відчуття дороги, як палають переді мною вогонь і попіл, від яких стає солодко й тривожно. Навіть не розплющуючи очей, я здогадувався, у чому тут річ і що саме стояло зараз переді мною, дихаючи пекельним жаром. А стояв переді мною, просто біля мого крісла, важкий і гарячий, ніби серпневе повітря, «ікарус». Цей запах ні з чим не сплутаєш, так пахнуть трупи після воскресіння. Стояв він із вимкненим двигуном і темними вікнами, тому зовсім не видно було, що там у нього всередині, хоча там, безперечно, щось було, я чув приглушені голоси й насторожене дихання, тож різко підвівся й спробував зазирнути до салону. Раптом двері відчинились. На східцях стояв Травмований. Був у біло-блакитній футболці збірної Аргентини й здивовано розглядав мої військові черевики.

- Ти що, - спитав, - так і поїдеш?

- Ну, - відповів я, ховаючи арматуру за спиною.

- А арматура навіщо? - далі дивувався Травмований. - Собак відганяти?

- Просто так, - розгубився я й закинув свою зброю в хащі.

- Ну-ну, - лише й сказав Травмований і, відступивши вбік, кивнув: давай, мовляв, заходь.

Я ступив усередину. Привітався з водієм, той байдуже кивнув у відповідь, підійнявся ще на одну сходинку й оглянув салон. Було напівтемно, я спочатку навіть не розгледів, хто там сидів. Потовкся на місці, озирнувся на Травмованого, знову огледів автобусні сутінки й невпевнено помахав рукою, вітаючись із пасажирями цього мертвотного транспорту. Це був сигнал. Автобус тут-таки вибухнув, і салоном прокотився радісний свист і гамір, і хтось перший закричав:

- Здоров, Герич, здоров, сучара!

- Здоров, - увімкнулись відразу міцні горлянки, - здоров, сучара!

Я насторожено, проте на всяк випадок привітно, посміхався у відповідь, не зовсім розуміючи, що відбувається.

Аж тут Травмований легко підштовхнув мене в плечі, і я відразу ж завалився в дружні обійми, лише тепер розгледівши всі ці обличчя.

Були тут усі - і Саша Пітон з одним оком, і Андрюха Майкл Джексон із синіми церковними банями на грудях, і Семен Чорний Хуй з відкушеним вухом та пришитими пальцями на правій руці, і Діміч Кондуктор з наколками на

повіках, і брати Балалаешнікови – всі трое, з однією на всіх мобілою, і Коля Півтори Ноги з фарбованою в біле зализиною та гітлерівськими вусиками, і Іван Петрович Комбікорм з вуглуватою від кількох переломів головою, і Карпо З Болгаркою – з болгаркою в руках, і Вася Отрицало з перебинтованими кулаками; а ще далі сиділи Геша Баян, і Сірьожа Насильник, і Жора Лошара, і Гогі Православний – одним словом, увесь золотий склад «Меліоратора-91» – команди мрії, яка рвала на шматки спортивні товариства звідси й аж до самого Донбасу і навіть виграла Кубок області; заслужені майстри спорту в окремо взятій сонячній долині. Вони сиділи всі тут, переді мною, весело плескали по плечах, дружньо куйовдили мені волосся і радісно сміялись із п'яними салону всіма своїми золотими та залізними фіксами.

– Що ви тут робите? – запитав я, коли перша хвиля радості спала.

На якусь мить запала тиша. Аж враз голосний рев прокотився наді мною – друзі, презираючись, весело сміялись і відверто тішились, дивлячись на мою розгублену пику.

– Герич! – кричав Гогі Православний. – Дарагой! Ну ти даєш!

– Ну ти й даєш, Гера! – підтримували його брати Балалаешнікови, завалюючись на розхитані крісла. – Ну ти й даєш, брат!

І всі інші теж голосно гелготали, плескаючи мене по спині, і Саша Пітон аж подавився своїм «кемелом», а Сірьожа Насильник ридав зі сміху, ткнувшись у груди Васі Отрицалі, якому це, втім, не надто подобалось. І Жора Лошара, показуючи на мене пальцем, сміявся, і Карпо З Болгаркою, сміючись, розмахував у повітрі болгаркою, демонструючи увесь свій бойовий запал. Аж ось Травмований підійшов ззаду й спокійно поклав руку мені на плече. Усі притихли.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<http://www.litres.ru/sergiy-viktorovich-zhadan/voroshilovgrad-13452138/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.